

SOT HØNA

ØSTENSJØVANNETS
VENNER

Nr. 13 - desember 1996 - årgang 7

Bladet sendes gratis til alle ØVV's hovedmedlemmer.
Løssalg kr. 30,-

Sothøna redaksjonen

I redaksjonen:

Finn A. Gulbrandsen, Selma M. Monsen,
Anne-Berit Gyberg, Kristin Kvarme
– med god hjelp fra styret

Annonseansvarlig: Jan Christensen

Omslagsfoto: Jørn Areklett Omre, Almedalen i november.

Forsidelogo: Anne Durban

Foto: Redaksjonen

Lay-out: Selma M. Monsen/Typer og Form, L. Johnsen

Brev til redaksjonen og annonsebestilling sendes:

SOTHØNA, Postboks 77 Oppsal, 0619 Oslo
Selma M. Monsen, tlf.: 22 27 12 54

Foreningens styre

Leder: Finn A. Gulbrandsen, tlf.: 22 27 28 10

Sekretær: Kari Lønstad, tlf. 22 29 87 67

Kasserer: Tor Jacobsen, tlf.: 22 95 20 20

Styremedlemmer: Torill Carlsen, Kristin Kvarme,
Johan Mollatt, Manuel Rojas

Varamedlemmer: Mari Holtan, Hanne Lønstad,
Ragnhild Magnussen, Odd Frode Ulbrandt.

Kontaktpersoner arbeidsgrupper:

Slåtteng-gruppa: Johan Mollatt, tlf. 22 27 39 93

Standgruppa: Kristin Kvarme, tlf. 22 18 72 20

Overvåkningsgruppa: Finn og Werner

Post til styret:

Østensjøvannets Venner
Postboks 77 Oppsal, 0619 Oslo

Postgironr.: 0801.273.1826

Bankgironr.: 6062.05.12861

Stiftelsen Østensjøvannets Kulturfond:

Representert ved Oslo Byes Vel, Verdens Naturfond,
Fortidsminneforeningen, Akershus 4H og ØVV.

Leder Herman Berger, Bølberskogen 59, 0691 Oslo

Postgironr.: 0824.076.7776

Bankgironr.: 6062.05.13035

Medlemspriser 1996:

Hovedmedlem: kr. 60,-

Husstandsmedlem: kr. 5,-

Foreninger, o.l.: kr. 300,- (minimum)

Firmaer o.l.: kr. 600,- (minimum)

Betales til foreningens post- eller bankgiro

Fuglevakta:

Telefonvakt/Døgnvakt

Ved Faunakriminalitet, syke og skadede fugler

Norsk Ornitologisk Forening, mobil tlf.: 94 72 95 00

ØVV's fuglevakt: Werner Alvestad tlf. 22 27 91 55

Forurensning:

Vannverkets Telefonvakt/Døgnvakt

Ved uregelmessigheter, oljeutslipp etc. tlf.: 22 65 89 60

Sothøna er trykket på Svanemerket papir.

Vi takker våre annonsører for støtte til
utgivelse av dette bladet.

Kjære medlem!

Østensjø gårds fremtid uvisst og Abildsø gård mot fredning

Østensjøområdet er en perle.

Området er nasjonalt verneverdig og på toppen av det hele ligger det i *Oslos byggesone*. Undertegnede besøkte i sommer Ytterslev mose – Københavns Østensjøvann. Innsjøene har mange like kvaliteter, og løsningen med kanaler i vårt vann er gjort etter modell fra Ytterslev mose. Den største forskjellen på områdene utgjør gårdsanleggene som troner på hver side av Østensjøvannet. Tilsvarende ser man ikke ved Københavns innsjø. Abildsø og Østensjøgårdene gir virkelig området vårt historisk sus og bidrar dessuten med jordveiene til viktige rasteplasser i trekktiden for tusenvis av småfugler.

Innmarka rundt de gamle jernaldergårdene gjemmer nøkkelen til økning av artsmangfoldet rundt Østensjøvannet.

Eierne av Østensjøgårdene ville selge. Etat for Eiendom og utbygging og eierne forhandlet seg frem til enighet om pris (5 millioner). Etaten anbefalte Byrådet å kjøpe. Byrådet sa nei. Dermed hadde Oslo kommune frasagt seg forkjøpsretten av Østensjø gård. Dette har vakt harme i bystyret. Byutviklingskomiteen har bedt om en redegjørelse. I Oslo Søndre har Grethe Horntvedt fra Høyre godt hardt ut mot Byrådet. Hun anbefaler kjøp.

Høyre har tydeligvis lært av fadesen Byrådet Svelland gjorde i 1988 da de bad Selvaagbygg A/S fremme utbyggingsplaner på Abildsø gård. Den gang var AP i opposisjon og gikk imot disse planene. Nå er rollene byttet, og AP-byrådet har intet lært. Spesielt ille må dette være for Østensjø Arbeiderpartilag som i valgkamp etter valgkamp har hatt erverv av Østensjø gård programfestet, for så i det avgjørende øyeblikk å bli sviktet av sine egne.

Det synes som om Byrådet har feilvurdert saken. Ut i fra de opplysninger ØVV sitter inne med, ville det vært flertall i bystyret for kjøp.

Østensjøbyen har mistet en enestående sjanse til meningsfylte barne-, ungdoms- og pensjonisttiltak i naturskjønne omgivelser med Østensjø gård som base.

Kommunen har gått glipp av en god mulighet til å styre utviklingen av Østensjøområdet.

Byrådet har kan ikke ha visst rekkevidden av hva de har gjort. I denne sammenheng er det merkelig at Byråd Harald Bekken ikke har svart på et brev fra ØVV der vi bad om et møte.

Fredningen av Abildsø går rett vei. Byrådet har sluttet seg til Riksantikvarens fredningsforslag. De ber om at muligheten for gjenreising av låven holdes åpen. Byrådet innstiller til bystyret å fatte et slikt vedtak. ØVV er glad for avgjørelsen, men

vi må minne våre lesere om at **å støtte Riksantikvaren koster ikke byens ledelse et eneste øre i øyeblikket.**

Ser vi på Byrådets forslag til budsjett, er det mange steder å hente penger til kjøp av Østensjø gård. Det er derfor tøv å si at de ikke har funnet midler til kjøp. I ØVV forventer vi mer en verbal støtte til Østensjøområdet. *Byrådet har ikke bestått første prøve.* Nå hadde de sjansen til å få Østensjøområdet ut av pratestadiet. **Ved inngangen til kulturminneåret benyttet de ikke denne sjansen.** Tvertimot viser budsjettet at det er en rekke saker byrådet prioriterer langt høyere enn vårt verdifulle kulturlandskap. Denne avgjørelsen peker i samme retning som Fylkesmannens avgjørelse om å benytte Plan- og bygningsloven på arealene rundt Østensjøvannet – kampen om Østensjøområdet synes å være en kamp mellom stat og kommune for å slippe å betale midler til området.

Du verden så fattige vi er på alt annet enn penger.

ØVV gir seg imidlertid ikke. Vi er fortsatt optimister tross det siste tilbakeslaget.

**Tenk globalt! Handle lokalt!
Det nytter!**

Finn

Årsmøtet – torsdag 13. februar 1997

Sted/Tid: Skullerudstua kl. 1830

Etter årsmøtet viser Reidar Brevik lysbilder og kåserer om Abildsøområdets historie.

Vi drar en tur innom Abildsø gård og får høre om utviklingen

av Abildsøområdet i dette århundrede. Brevik er tidligere leder av Søndre Aker Historielag og en av dem som kjenner området vest for Østensjøvannet aller best. Sist

Reidar kåserte for oss, kom det 140 personer for å høre kåseriet – dette må du altså ikke gå glipp av.

Meldinger fra ØVV

Gi bort et medlemskap i julegave

Medlemskap for 1997 koster kun 75 kr. På Lille Langerud blomsterbutikk, Oppsal og Bøler bibliotek kan du kjøpe Erik Damsgaards flyfoto av Østensjøvannet eller Jørn Areklett Omres «Høstflukt».

Almanakker og timekalendere er også til salgs de samme stedene.

HAR du flyttet – eller SKAL du flytte?

Vi oppfordrer våre medlemmer til å sende oss melding om flytting slik at medlemsfor-sendelsene kommer riktig og raskest mulig frem til dere. Sothøna vil ikke bli ettersendt hvis ikke melding om adresseendring er gitt.

Brevdua nr. 3

vil bl. a. inneholde oversikt over aktiviteter for vårhalvåret. Ta godt vare på aktivitetsoversikten. Den sendes ut kun en gang pr. halvår. En medlemsending koster oss rundt 6000 kroner («Sothøna» er noe dyrere). Av hensyn til foreningens økonomi, sender vi kun ut to «Brevduer» og to «Sothøner» i året.

Dessverre har det vært endel rot med innbetalingsblankettene i år. For å unngå dette og for å yte bedre service for medlemmene vil 97- blankettene ha ferdigtrykt navn og adresse.

Vi beklager at noen av dere har fått urettmessige purringer.

Sothøna ønsker alle sine lesere en riktig

God jul og godt nytt år!

ØVV har mottatt følgende priser:

- Miljøvernprisen i Norge 1991 gitt av Conservation Foundation i England.*
- Kulturvernprisen i Norge 1991 gitt av Conservation Foundation i England*
- deltakelse i den europeiske miljø/kulturvernprisfinalen i Wien 1991 arrangert av Conservation Foundation.
- lokal pris fra Bryn Lions i 1992.
- Venstres Miljøvernpris i 1992(delt med Frognerparkens Venner).
- «Nordiska förbundet för kulturlandskaps hederspris i 1992.
- Finsefondets stipend i 1995 (Norges desidert største miljøvernpris) tildelt Østensjøvannets Venner og NOF avd. Oslo og Akershus for prosjekt rehabilitering av våtmark med tanke på vadefugl.

Fra Østensjøvannet går turen til

Skullerudstua

4 km godt skiltet gangvei

- Kafé
- Selskapsarrangementer
- Catering

Åpningstider året rundt!

Mandag til torsdag kl. 11–21
Fredag stengt
Lørdag kl. 11–16
Søndag kl. 10–17

Skullerudstua Kafé

Olaf Helsets vei 2, 0694 Oslo
Tlf. 22 29 82 82

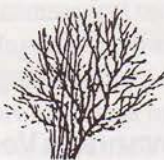
Hengebjørk

Lavlandsbjørk

Or

Hassel

Vintereik

Sommerek

Rogn

Vi ser på forskjellige trær

HASSEL

Hasselen er utbredt over største-
parten av Europa, men mangler i
Nord-Russland. Dessuten fins den i
Nord-Afrika, Lilleasia og Syria. I
Norge er den vanlig i den sørlige
del av landet og langs vestkysten. I
de østlandske dalfører går den opp
til ca. 500 m.o.h., og langs kysten
nord til Steigen.

Hasselen kan bli inntil 8 m høy.
Oftest er den en busk med tallrike
stammer, men den kan også bli
treformet, ofte med svært grov
stamme. Særlig på Vestlandet fins
det mange prektige treformede
eksemplarer.

Bladene er kortstilket, hjerte-
formet til rundaktige og håret. Fra
først av er både bladene og de unge
skudd besatt med stilkete kjertler
som skiller ut slim. Barken er glin-
sende brun eller gråaktig. Knop-
pene er korte, litt flate og avrundet i
spissen. Hannblomstene er nakne,
de sitter i hengende rakler som ut-
vikles om høsten og åpner seg tidlig
om våren, i mars og april. Hasselen
blomstrer på bar kvist. Under blom-
stringen er det bare de lange, røde

arr av hunnblomsten som stikker
frem fra knoppene. Under mod-
ningen er nøttene omgitt av en
frynset hams. Nøttekjernen, førene
består for en vesentlig del av fet
olje. Nøttene er tykkskallet, små og
av varierende form.

Veden er hvit eller rødlig, tem-
melig løst og lite varig, men seig og
bøyelig. Yngre stammer er brukt til
tønneband og korgfletting. På Vest-
landet var tilvirkning av tønneband
av hasselkjepper en viktig hjemme-
industri før i tiden.

I Skandinavia er hassel inn-
vandret tidlig i den postglasiale
varmetid. Subfossile nøtter i torv-
lag i myrene viser at en tid under
varmetiden gikk hassel lenger nord
på Østlandet og i Sverige enn den
gjør nå.

Hasselen trives best på forholds-
vis næringsrik, ikke for fuktig jord.
I skogbruket blir den nå nærmest
betraktet som ukrutt.

Dersom du vil lage noe godt til
jul, kan jeg anbefale hjemmelaget
knekk/karamell med ristede hassel-
nøtter i. Alt du trenger er smør,
sukker, fløte. Hasselnøttene har du
selvfølgelig plukket (eller kjøpt?).
Nøttekjernene hakkes og ristes i
stekeovnen før de blandes sammen
med den brunlige knekkmassen.
Helles til slutt på et matpapir som
er påsmurt smør, slik at knekken/
karamellmassen ikke fester seg til
papiret. Lykke til!

Av Grete Zahl

Aschehoug Forlag har
godkjent bruk av tegninger

Spisslønn

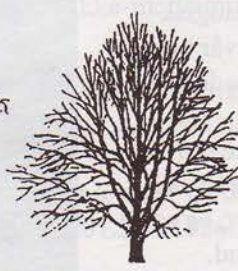
Osp

Lind

Ask

Bøk

Alm

Gøy på landet !

AV KRISTIN KVARME

Slåttekar

Fire av ØVV's styremedlemmer, Toril, Tor, Odd-Frode og jeg, Kristin, dro avgårde en fin jullettermiddag. Etter litt over en times kjøretur kom vi fram til en idyllisk plass i usjenerte omgivelser ved et vann. Stedet var Ryghsetra i Nedre Eiker, Buskerud.

Programmet for ettermiddagen og kvelden var innkvartering på enkle rom (misjonsstandard), oppsetting av ljåer, samt å spise kveldsmat. De av oss som ikke hadde hatt noe særlig med ljå å gjøre tidligere forstod ikke hvorfor det var nødvendig å bruke så mye tid på sliping av den. Det skulle vi snart få lære. Uten en skarp ljå blir slått tung, og krefter og tid går til spille.

Fredag formiddag lærte vi hvordan man bruker en ljå, slåtteteknikk, og hvor mye respekt man må ha for ljåen. Fordi den er sylskarp må den behandles svært varsomt.

Mens vi lærte ljåteknikk var den andre halvparten av deltakerne i slåttenga for å lære om biologisk mangfold. Etterpå var det vår tur til å være ute i slåttenga mens de andre skulle lære seg ljåteknikk.

Det var interessant å lære om livet i slåttenga, det er mye liv der som man vanligvis ikke ser, og som vi ikke visste om på forhånd. (F. eks. at det finnes små kryp som

lever inne i et blad). Vi kan ikke ramse opp alt vi lærte her, men kort sagt er livet i en norsk blomstereng vårt svar på regnskogen i Amazonas. Vekstene i enga er av varierende høyde og benytter derfor forskjellige «rom» for å ta til seg lys, luft og fuktighet. Ved moderne effektivt landbruk, med store maskiner og mye kunstgjødsel, vil de store plantene og vekstene fortrenge de mindre, som til slutt forsvinner. Dermed forsvinner også alt liv som lever på eller av disse plantene. Fordelen ved slått med mindre maskiner eller med ljå er altså at en tar vare på det biologiske mangfoldet i enga.

Etter en god lunsj bestående av solid bondekost, gikk vi ut i enga for

å slå. Vi hadde med oss én lang og tre små. For en nybegynner synes jeg det er lettere å bruke en kort enn en lang ljå. Den korte egner seg godt i ulendt terreng, rundt busker og trær der man ikke kommer til med den store ljåen. På selve slåttenga blir det for lite effektivt og tungt å slå med den lille ljåen.

Det tar tid å lære seg å bruke en ljå skikkelig, men ett sted må en begynne! Til å lære oss opp hadde vi i tillegg til folk fra Naturvernforbundet en erfaren slåttekar fra Hallingdal, og to svensker som hvert år arrangerer et tilsvarende kurs i Sverige. I løpet av dagen ble det satt opp hesjer til å tørke høyet på.

Lørdagen begynte med morra-

slått klokken 06.00. Det er tidlig, men en blir litt «naturbarn» av å bo så nær det grønne, så det gikk greit. Etter frokost var det klart for avreise til Åssiden, der vi skulle prøve oss på slått i ulendt terreng og ta en titt på lauvingsteknikker. Å lauve vil si å kutte av treet et stykke oppe på stammen hvor det er greiner, beskjære disse, deretter vente til det vokser ut nye skudd som en skjærer av når de er blitt lange nok. Greinene brukes som fôrtilllegg sammen

med f.eks. høy. Vi fikk også tid til litt slått og hesjing før middagen.

Lørdag kveld var det slåttemiddag; rømmegrøt og spekemat. Før middagen gikk vi slåttemarsj rundt bygningene og på tunet, til felespill av en dyktig musiker.

Utpå kvelden kunne de som ville nyte litt god drikke i eng. Det var nemlig ikke tillatt å nyte alkohol på Ryghsetra fordi stedet drives og eies av religiøse.

På søndag måtte vi gjøre oss

ferdige i slåttenga før avreise klokken 16.00. Ville vi rekke det? Enga var på hele 30 mål. Vi fikk faktisk slått alt, bare litt hesjing sto igjen.

Kurset anbefales på det varmeste – interesserte kan ta kontakt med ØVV.

Bydelsavisa Oslo Øst fyller ti år

«Sothøna» gratulerer John Liberg og staben med jubileet. Avisa har hatt stor betydning for arbeidet Østensjøvannets Venner har utført da spaltene alltid har vært åpne for våre synspunkter.

Følgende artikler fås kjøpt fra foreningen:

Erik Damsgaard, Luftfoto av Østensjøvannet

	Ord. pris	Tilbud
Medlemmer	kr. 150,-	kr. 75,-
Ikke-medlemmer	kr. 200,-	kr. 100,-

Jørn Areklett Omre, Høstflukt – Østensjøvannet

Bildet har vunnet 1. pris i fotokonkurranse. Takket være gunstig pris fra trykkeriet har vi følgende tilbud:

	Ord. pris	Tilbud
Medlemmer	kr. 100,-	kr. 50,-
Ikke-medlemmer	kr. 150,-	kr. 75,-

Postkort

Tilbud: 5 ulike postkort

Almanakk

Sothøna

Klistremerker

Hefte om Østensjøvannet

Medlemsnål

T-skjorter: Medlemmer

Ikke-medlemmer

kr. 5,-
kr. 20,-
kr. 30,-
kr. 30,-
kr. 10,-
kr. 25,-
kr. 25,-
kr. 60,-
kr. 75,-

Luftfoto, høstflukt og postkort selges i Lille Langerud blomsterbutikk, samt på Oppsal og Bøler bibliotek.

Send postgiro med bestilling og mottakers navn og adresse, og vi leverer på døren innen en måned.

Foreningens postgiro kontonummer er 0801.273.1826.

Fredning av Abildsø gård

AV FINN GULBRANDSEN

Riksantikvarens saksbehandling av Abildsø gård har rullet sakte, men den ruller tungt. Saken er nå oversendt Oslo kommune der den har vært bystyrebehandlet. Byantikvaren har lagt saken fram for Byrådet som støtter fredningsforlaget fullt ut, men ber om at det åpnes for gjenreising av den gamle driftsbygningen.

Riksantikvarens fredningsforslag er et faglig tungt dokument som ble oversendt Oslo kommune etter forrige nummer av «Sothøna» kom ut.

Dokumentet inneholder et sammendrag av atten uttalelser som kom inn innen høringsfristen varslet i pressen 14. februar 1995. Vi gjør oppmerksom på at Riksantikvaren nå er et direktorat.

I høringsuttalelsen opprettholder Selvaagbygg A/S protesten mot en fredning og mener at anleggets verneverdi burde være tilstrekkelig sikret siden gårdsanlegget med hage og allé er regulert til spesialområde bevaring. Firmaet bemerker at ny boligbygging mot Enebakkveien og Plogveien vil slutte opp om eksisterende bebyggelse og at den ikke behøver å være synlig fra Østensjøvannet.

Selvaagbygg hevder at en fredning vil vanskeliggjøre arbeidet med å finne en god og økonomisk forsvarlig bruk av bygningene.

Til dette bemerker Riksantikvaren at direktoratet ser svært positivt på viljen som er vist til bevaring av gårdsanlegget gjennom regulering. Det synes også å være enighet mellom Selvaagbygg A/S og bevaring av gårdsanlegget gjennom regulering og at gårdsanlegget er verneverdig.

Etter Riksantikvarens mening bør verneverdige bygninger og anlegg som blir funnet særlig viktig i nasjonal sammenheng, gis et varig vern gjennom fredningsvedtak med

hjemmel i kulturminneloven. Plan- og bygningsloven gir muligheter for å ivareta bygninger gjennom reguleringsplan, *men det gir ingen garanti for varig vern.*

Fredningsvedtaket må derfor ikke bare ses på som et virkemiddel, men like mye som en markering av nasjonal vernestatus.

Best vern oppnår man imidlertid ved fredning etter kulturminneloven kombinert med regulering til spesialområde bevaring etter plan- og bygningsloven. Derved kan de ulike virkemidlene utfylle hverandre.

Direktoratet vurderer det slik at bygningene har verneverdige interiører. Den opprinnelige planløsningen er stort sett intakt, og en rekke opprinnelige eller eldre bygningselementer er bevart.

Riksantikvaren minner om at den altoverveiende del av de fredede bygninger i Norge er i daglig bruk og at den beste måten å bevare bygninger på, er at de brukes.

Riksantikvaren understreker at formålet med fredningen er å bevare et gårdsanlegg i gamle Aker som fortsatt ligger i et helheltlig og jordbruksbasert kulturlandskap og som inneholder bygningshistorisk og kulturhistorisk meget verdifulle enkeltobjekter.

I fredningsforslaget heter det bl. a. «Fredningen av området rundt bygningene foreslås for å bevare anleggets virkning i landskapet

gjennom å opprettholde anleggets karakter slik det fremgår med adkomstallé, veier, gjerder, beplantning, hagerester, vegetasjon og jordbruksareal. Virkningen av anlegget i landskapet er avhengig av det areal som er foreslått fredet, ikke bebygges og at eksisterende bruk søkes opprettholdt.»

Vedrørende en bebyggelse mot Enebakkveien/Plogveien viser Riksantikvaren til fredningsforslaget:

«Jordveien som ligger vest for gårdsanlegget, mot Enebakkveien og Plogveien samt området mot Østensjøvannet, har en avgjørende betydning for opplevelsen av anlegget som gårdsanlegg. *En utbygging av disse arealene til boligformål eller lignende vil føre til at en i fremtiden vil miste muligheten for å kunne oppleve den kulturhistoriske og funksjonelle sammenhengen og helheten anlegget har inngått i.* Virkningen av anlegget i miljøet er derfor avhengig av at jordveien omkring anlegget opprettholdes.»

Fra plan- og bygningsetaten etterlyses en nærmere begrunnelse for hvorfor nettopp Nordre Abildsø velges ut som fredningsobjekt til fordel for andre mulige gårdsanlegg som kan oppfylle formålet med fredningen (som f.eks. Østensjøgårdene).

Når det gjelder jordbruksarealene, anser Plan- og bygningsetaten at arealene bør opprettholdes som åpne og grønne. De fremholder imidlertid at det bør kunne åpnes for annen bruk enn jordbruksformål og også i noen grad for mindre anlegg og arealbruksendringer knyttet til ny bruk av hageanlegget.

Riksantikvaren vil påpeke at det

lenge har vært ønske om å bevare dette anlegget. Allerede i 1924 ble hovedbygningen på Abildsø omtalt i innberetningen til Den Antikvatiske Bygningsnemd, og i 1953 foreslo Riksantikvaren at den burde fredes. I 1962 gikk Oslo kommune inn for å frede bygningen. Saken ble imidlertid ikke fremmet, og det ble derfor ikke fattet noe vedtak. Bygningen har hele tiden vært regnet som svært verneverdig.

Etter Riksantikvarens mening har hovedbygningen på Abildsø høy arkitektonisk verdi. Bygningen er et tradisjonelt fredningsobjekt i den forstand at det dreier seg om en bygningstype som det allerede ble fredet en rekke av i 1920-årene. Imidlertid inngår bygningen også i et større, helhetlig miljø. I de senere årene har vernearbeidet hatt en markert utvikling fra vern av enkeltbygninger og monumenter til vern av hele miljøer og landskaper. Samtidig blir det lagt sterkere vekt på å bevare kulturminnene i sitt opprinnelige miljø der folk lever og ferdes.

Riksantikvaren anser for øvrig at utvelgelsen av Abildsø som fredningsobjekt er grundig begrunnet i fredningsforslaget. Nordre Abildsø er en meget vernverdig helhet som består av gårdsanlegg, hageanlegg og landskapet på høyden rundt anlegget med spor etter park, beitemark og slåttemark samt den aktivt brukte jordveien som omgir det hele. Abildsø ligger fremdeles i en sammenheng som gjør det mulig å oppleve og forstå bygningene og anleggets funksjon i den næringsmessige og historiske kontekst den var en integrert del av. Av storgårder rundt det gamle Kristiania er ellers lite bevart som helhetlige strukturer.

Fredningsforslaget er videre begrunnet med at gården var knyttet til viktige hendelser innen norsk landbruks- og skolehistorie på 1800-tallet, noe som gjør det spesielt viktig å bevare deler av jordveien. *Som ramme omkring Minna Wetlesens virksomhet er Abildsø også med på å berette om*

Abildsø gård tegnet av Per Knoph 1984

viktige sider ved den fremvoksende kvinnebevissthet på 1800-tallet og er derfor et viktig kvinnerelatert kulturminne. I Stortingsmelding nr. 39 (1986–87) understrekes at bevaring av kulturminner knyttet til kvinners liv og virke skal prioriteres.

Når det gjelder forholdet til f. eks. Østensjøgårdene, vil Riksantikvaren understreke at det er ønske om å sikre hele Østensjøområdet ved hjelp av ulike virkemidler. Østensjøgårdene inngår selv sagt også i dette vernearbeidet.

Etat for miljørett, helsevern og næringsmiddeltilsyn støtter fredningsforslaget både når det gjelder innhold og avgrensning av fredningen. Etaten anser fredningsforslaget som helt nødvendig for å sikre en faglig veldokumentert og avgrenset rest av Akerbygdene. Etaten mener at Abildsø sammen med landskapet rundt vil fremstå som et bilde på hvordan landets rikeste landbruksbygd så ut i relativt nær fortid. Østensjøvannområdet er trolig Norges mest verdifulle og mest brukte nærrekreasjonsområde. Det understrekes fra etaten at det må stilles tilstrekkelige midler til rådighet for restaurering og en fornuftig bruk på sikt dersom fredningen skal være vellykket. Det antydes at det kan være en idé å gjenoppføre bygninger som er revet, eksempelvis i forbindelse med et Aker museum.

Riksantikvaren vil understreke at

en fredning ikke vil forårsake noen total fastfrysing av dagens situasjon. Fredningsbestemmelsen må sees i sammenheng med den dispensasjonsmulighet som ligger i kulturminnelovens § 15a. Imidlertid gjentar Riksantikvaren at planer om ny bruk av anlegget må vurderes i forhold til formålet med fredningen. Hva angår å åpne for gjenoppføringer, vil dette bli vurdert før et eventuelt fredningsvedtak fattes.

Park- og idrett støtter fredningsforslaget, men forutsetter samtidig at vernearbeidet for de øvirge arealer fortsettes.

Kirkevergen støtter forslaget om fredning, og gjentar ikke uventet bruk av jordene vest for gården til gravplass.

Riksantikvaren finner det vanskelig at de vestre delene av jordveien brukes til gravplass da fredningens formål er jordbruksdrift for hele området *ikke bare av hensyn til estetiske og historiske årsaker, men også av hensyn til biologisk mangfold, fugle- og dyreliv m.m.*

Bydelsutvalget i Østensjø bydel er positive til fredningsforslaget og mener det er i tråd med utvalgets målsettinger for utvikling for Østensjøområdet. De håper at fredningen vil bety en stopp for den strøm av forslag til utnyttelse av dette området som har versert de senere år.

Bydelsutvalget i Manglerud bydel vedtok med en stemmes

overvekt å støtte Riksantikvarens forslag om fredning av Abildsø gård. Oslo landbruksnemnd støtter fredningen.

Landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus ser positivt på fredningen og fremhever at området rundt Østensjøvannet er viktig rent biologisk og i kulturlandskapsammenheng. Det påpekes at området rundt Østensjøvannet er et av de få stedene innenfor byggesonen hvor det fortsatt drives jordbruk.

Fylkeslandbruksstyre støtter forslaget til fredning.

Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen slutter seg til at jordveien bør opprettholdes. Det legges også til at drift av jordveien har betydning for kulturlandskapet. Avdelingen påpeker at områdene som omkranser bygnings- og hageanlegget, er meget interessante i botanisk sammenheng og at det er ønskelig med tradisjonell hevd for å ivareta områdets karakter.

Riksantikvaren vil åpne for at det utarbeides en skjøtselplan med mer detaljerte bestemmelser for hvordan området skal holdes i hevd.

Norges Miljøvernforbund støtter fredningsforslaget og peker på at det er viktig å verne Østensjøvannet med omgivelser mot det stadige presset fra utbyggingsinteresser.

Norsk ornitologisk forening, avd. Oslo og Akershus, støtter forslaget om fredning av Abildsø gård og fremholder at gården med hageanlegg og omkringliggende jordbruksarealer i høy grad bidrar til et rikt og variert fugle- og dyreliv. Vern av gården i opprinnelig tilstand vil være av stor betydning for å opprettholde Østensjøvannområdet som et viktig sted for fugler, både under trekket og i hekkeperioden.

ØVV gir Riksantikvaren uforbeholden støtte. Abildsø Pensjonistforening, Selskabet for Oslo Byes

Vel og Fortidsminneforeningen støtter fredningsforslaget.

Riksantikvaren konkluderer med:

Utfra en samlet vurdering anser Riksantikvaren at det ikke er noen grunn til å endre fredningens omfang. Etter direktoratets skjønn er det grunnlag for og behov for å sikre gårdsanlegget gjennom fredning. Riksantikvaren vil påpeke at det av de mange høringsuttalelsene fremgår at Abildsø er svært viktig for lokalsamfunnet. Videre har Riksantikvaren som direktorat for kulturminnevern det overordnede ansvar for at det tas vare på et utvalg av kulturminner som kan gi mest mulig samlet bilde av ulike epoker og trinn i landets utvikling og historie. Abildsø nordre er et viktig kulturminne også i denne sammenheng.

Siste: Bystyret støttet Riksantikvaren enstemmig.

Alle uthevinger er gjort av redaksjonen.

FLISLEGGER RØRLEGGER

Fornøyd med ditt gamle bad?
Ikke det? Kontakt oss da vel...

Vår spesialitet: Full modernisering av bad og kjøkken. **17 år i bransjen.**

Butikkutstilling og utsalg av:
Baderomsinnredninger, sanitærutstyr,
rørdeler og fliser. Pensjonistrabatt!

Håndverksservice: **DOGNVAKT**
Snekker. Flislegger. **94 20 14 48**
Elektriker. Rørlegger.

Bademiljø-Experten a.s
Aut. rørleggermester Freddy Botner

Butikk og kontor: Østmarkvn. 4
(v/Oppsal T-banest.) 0687 Oslo
Tlf.: 22 26 26 25 Fax: 22 27 60 06

bademiljø

- DIN RØRLEGGEBUTIKK

Aluminiumklorid 25%
Middel mot sterk svette i armhulen

Vortemiddel 10 ml
Neglelakkfjerner

Scott-Mathiesens
●● hudvann ●●
mot kviser

Fremstilt og pakket av:
A/S DEN NORSKE ETERFABRIKK, Oslo

Takk til våre sponsorer

<h1>RAMM ANNE</h1> <p>INNRAMMING</p> <p>Ekebergvn. 193 B 1162 OSLO Tlf. 22 74 26 88</p>	<p>Støtt apotekene i lokalmiljøet</p> <p>Lambertseter Apotek</p> <p>Langbølgen 1, 1150 Oslo</p>
	 <p>Hydro Texaco Rustad TONY CHRISTENSEN</p> <p>NY VASKEMASKIN med og uten børster</p> <p>Rustadgrenda 2, 0693 Oslo Tlf. 22 28 03 87</p>

<p>Nye Bogerud Fisk/Vilt AS</p> <p>Stallerudvn. 111C 0693 Oslo Tlf. 22 74 71 10</p>	 <p>Lambertseter sentrum Tlf. 22 28 10 75 Fax. 22 28 10 78</p>
--	---

BERGERSEN

VANN og VARME a.s.

Autorisert rørleggermester

Enebakkveien 139 – 0680 Oslo
Tlf. 22 29 47 36 – Fax: 22 28 63 99

BØLER APOTEK

Mandag–Fredag 09.00–17.00
Lørdag 09.00–13.00

Bøler Senter, Bølerlia 2–4, 0691 Oslo – Tlf. 22 26 44 95

WRIGLEY Scandinavia AS

OPPSAL APOTEK

Mandag–Fredag 09.00–17.00
Lørdag 09.00–13.00

Haakon Tveters vei 94, 0686 Oslo – Tlf. 22 26 11 97

 <p>Selskapsmat</p> <p>Tlf. 22 67 64 90</p>	 <p>Filial Manglerud</p> <p>Tlf. 22 26 40 63</p>
--	--

OPPSAL UR-OPTIKK A/S

Off. godkj. optiker N.O.F. Jan Gulbrandsen

OPPSAL SENTER – Tlf. 22 26 50 94

TA EN OPTISK SYNSPRØVE

Bøler Brillesenter & Ur A/S

Vi mottar for reparasjon alle typer stueur, veggur og gulvur

BØLER SENTER – Tlf. 22 26 22 68

Ryen

Servicenter

Enebakkveien 139
0680 Oslo
Tlf. 22 67 75 15

LAMBERTSETER FOTO

Tlf. 22 28 05 03
LAMBERTSETER SENTER

Løvsetfaret 118, 1188 Oslo
Tlf. 22 29 65 66 • Fax. 22 29 91 67 • Mobil: 94 34 12 18

Trenger du nytt telefonutstyr?

Kontakt oss, tlf. 22 27 03 40

telekonsulenten
FORRETTNING OG VILT
ODD NERLIEN a.s.
Postboks 85, Oppsal, 0619 Oslo

Krinkelkroken

Kaffe – Te – Gaver

Manglerud Senter
Tlf. 22 27 14 70

Knut i Bua
(Fuglemyra Kiosk)

ønsker
GOD JUL OG GODT NYTT ÅR!

OPPSAL
Blomsterforretning
SVEIN CHRISTOFFERSEN

ALT INNEN BINDERI

Haakon Tveters vei 98, 0686 Oslo
Tlf. 22 26 41 94 – Fax. 22 26 42 64

Vern om Østensjøvannet

den uerstattelige avrenning

NYLAGET FISKEPUDDING og HJEMMELAGDE KOLJEKAKER hver dag

Åpent mandag–fredag kl. 10.00–18.00
STENGT LØRDAGER

Hilsen
Storm B. Johnsen
DISTRIKTETS SPESIAL-FORRETNING I FISK OG VILT
Lambertseter kjøpesentrum – Tlf. 22 28 82 42

Service Østensjø

Låvevn. 70 – Tlf. 22 26 33 35

Mitt Østensjøvann

AV OLE BJUNE

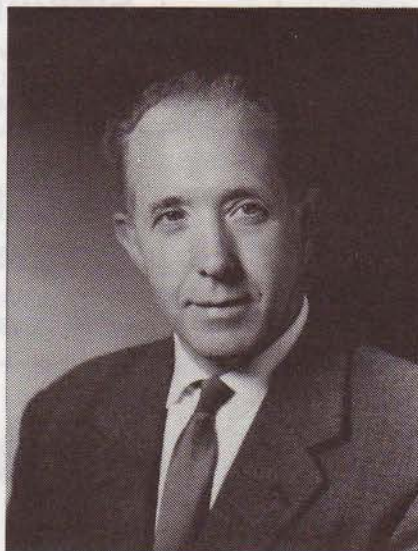
Det var vår barndoms «Paradis». Og det ligger slik enda som en perle midt i en bydel med ca. 100 000 innbyggere. Byen og fremfor alt, bydelen må aldri miste dette unike kulturlandskap.

For 80 år siden var det vår bade-plass, vår fiskeplass og vår tumle-plass vinter og sommer.

Østensjøvannet var et av de første vann i Oslområdet som frøs til. Her konkurrerte vi på våre «snuteskøyter» som vi spente på oss med remmer eller hyssing om vi ikke hadde bedre. Så snart isen var brukbar opplevde vi i flere år å møte Oscar Mathisen og Ole Olsen «Vesle Ola» her. De kom med Hans Eriksens sportsforretnings lastebil. Begge var ansatt der – Mathisen som butikksjef og Ole Olsen som avdelingsjef på lageret. Det var en stor ære at de kom for å trene på «vannet vårt». Noen vintre ble det også avtalt store skøyteløp på vannet. Også travløp, og en vinter billøp på isen. Da hadde vi barn beste gratisplass i Oppsallia.

Isskjæring var også årlig begivenhet. Ikke mindre enn tre ishus var det her. Et på Abildsø siden, et ved Nordbykafeen og det tredje ved Østensjø skole. Det siste var i bruk helt til 1924, mens de to førstnevnte så vi bare restene etter. Lykkelig var den gutt som fikk kjøre et islass til byen, men ved Etterstad måtte vi gå av. Inn i byen fikk ikke barn kjøre. Når isen ble skjør mot våren hendte det mer enn en gang at lasset gikk i vannet og «kjørekaeren» fikk seg en kald dukkert i det kalde vannet. Da var det bare for den uheldige å pakke seg hjem snarest.

Skibakker var det mange av rundt vannet. «Skrabben», «Vassenga», «Helmensfana», «Rognerud-bakken» og «Bratta». Her gjaldt det i første rekke å strekke seg lengst mulig, og ble hoppet gjennomført i

Ole Bjune

Vi er myndighetene stor takk skyldig for at Østensjøvannet og landskapet rundt er bevart, og stort sett enda fremstår som det samme herlige kulturlandskap som for 80–100 år siden. Om landskapet fra Skøyen i nord fra Opsal-skråningen i øst, fra Tallberget i vest eller fra syd, er det like vakkert.

ekte «Bergendalstil» og med Telemarkedslag da sto jubelen høyt. Høst og vår ble det fisket med stang og sluk, og om vinteren med pilk. Fisk var det mye av, mest abbor og gjedde. Gjeddene var stor. En publisasjon fra Universitetet forteller om en gjedde på 27 kilo. Ikke sjelden i de dager å få gjedde på 12–15 kilo. Morten spiste vi ikke, den fikk katta eller grisen. Men abboren var gjev om den var noenlunde stor.

Badeliv fra tidlig vår til seint på høsten. En gang badet noen gutter første april, mens isflakene enda lå

ute på vannet. Det ble arrangert konkurransesvømming et år. Da svømte de hele vannet på langs omtrent 900 meter. Dagen etter prøvde vi gutter oss også, men de fleste ga opp straks. Det var visst ingen som fullførte. Om det skyldtes svømmeren, eller det var de som rodde ved siden som mistet tålmodigheten, skal være usagt.

Oppsal Vel satte også opp et badehus nedenfor Vassenga. Vi måtte jo ikke sjenere veifarende, for slik luksus som badedrakt ble aldri brukt.

Den mest ettertraktede badeplassen var flytetorva nedenfor Østensjø gård. Å løpe i takt så torva gikk i bølger og så hive oss ut i vannet, det var gøy. De store gutta tok også hull i torva et par meter fra land. Så stupte de ned i hullet og kom opp ute i vannet. En farlig lek som vi mindre ikke vågde oss på. Helt til 1917 gikk skoleveien til Abildsø både for Rognerud- og Oppsalbarna. Veien var lang, men å finne på noe underveis var aldri vanskelig. Almedalen ved Østensjø gård fristet til mang en skummel lek. Stor del av veien lå også på den gamle oldtidsveien. Men vi var mer interessert i Tveters turnips enn historie. En gang vi hadde forsynt oss vel mye av denne delikatesse, dukket Tvester plutselig opp. «Så, dere liker turnips» sa han. Vi bare sto der og turde ikke svare. Da fortsatte Tvester «Ja, spis så mange dere vil, men lov meg å ikke gå inn i åkeren å ødelegge da». Det ble ikke så populært å ta turnips etter dette.

De store gutta foregrev seg nok også på eplene i hagen på Østensjø. Særlig en gjeng som kalte seg «Vannpostgutta». De holdt til ved vannposten der Oppsalveien og Østensjøveiene møtes. Gjengen hadde også en vise om seg sjøl. Et vers var slik:

«Tveters hode er blitt langt ... av å jage denne ramp bort fra gård og grunn, og park og skog og hage. Blir et eple tatt en natt – så er det helt soleklart. Det Vannpostgutta som har tatt det.»

Noen av plassene langs Østensjøveien må nevnes. Først veivoktere-rens hus på hjørnet av Østensjøveien og Østensjø terrasse. Han tente parafinlysene langs veien presis både kveld og tidlig morgen, og sørget for slukking når det skulle gjøres. Aker kommune hadde 800 parafinlykter langs hovedveiene allerede i 1902. De var i bruk helt til 1916–17. Østensjøveien hadde slik belysning helt fra Etterstad til Abildsø. «Dalastua» der Ole Pedersen bodde, var vel kjent. Han var husmann på Østensjø. Nå nøt han sin alderdom her. Fikk stadig besøk av Tvester som visste å sette pris på en tro tjener gjennom mange år. Ole var en stillfarende, vennlig og alltid blid herre. Hans humør og blide ansikt gikk også i arv til sønnesønnen som fikk tilnavnet «Smilet».

Så hadde vi Nordbykafeen hvor endeholdeplassen for en av Norges første bussruter lå. Den første bussen var smal og høy. Fargen var smørgul, og ga grunn til oppnavnet «Smørkassa». Det hendte den havnet i grøfta når vinterfåret var vanskelig. – Bak kafeen bodde skomaker Larsen og baker Larsen. Hvem husker ikke syvøres kakene til Larsen – med mye krem. Namnam på søndag ettermiddag.

«Johan» Laugen hytta var et sted vi gjerne besøkte. Han sang gamle viser for oss. Særlig når han hadde fått en flaske øl. Men da ble gjerne visene grove.

Den siste plassen som må nevnes var «Ottostua». Her gikk en av stiene opp til Oppsal. Det må vel ha vært en som het Otto som hadde bygd den. De siste årene bodde enken etter maler Steiro med sin datter her. Steiro er den samme som byde «Kampheim» opp i Oppsalskogen.

Snippmøller
– selvpportrett.

Originaler

Idag er det ikke plass for originaler, men dengang var de mange. Og ved Østensjø kunne du møte dem. Johan Langen er allerede nevnt. Han var fastboende.

«Lusekongen» var en slags legdekar. Vi turde ikke nærme oss ham, selvom de voksne sa han var snill. Ingen tok han inn i huset for lus hadde han i mengder. En uke eller to bodde han i låven på Østensjø. Fikk den mat og drikke han trengte. Ruslet så turen til Oppsal gård til et par uker i låven der, og fikk det han trengte. Så gikk turen videre til «Magnor», Ulsrud, Bøler og så tilbake til Østensjø for å begynne på ny runde. Da hadde han gjerne fått et nytt plagg eller to underveis også.

«Briske Jens» en stillfarende og fåmælt kar. Gikk i skogen og hentet brisk, mose og lyng som han solgte til Torgkonene eller blomsterbutikkene nede i byen. Han var vi gla i. Han sa så lite, men hadde så inderlig gode øyne.

Også «Snippmøller» da, originalen fremfor alle. Gentleman, Oslo-originalen som var original i alt han gjorde. Utdannet zylograf. Et fag han aldri praktiserte. Hans første hus oppe i Oppsalskogen var originalt. Fire trær ble felt i passe høyde, ca. 2 meter over bakken. Så

bygde han huset mellom disse, og hadde «hus på rot». Det andre bygde han nede i lia mot vannet. Et rom fra gulv til møne. Her hadde han sitt orgel og andre instrumenter, samt

malerstaffeli. Han var musiker, spilte på Stavangerfjord et par turer, og spilte kinoorgel på Gjølvik kino i flere år. Han døde forresten på toget fra Gjølvik en natt. Så prøvde han seg som kunstmaler. Det ble gjort forsøk på å samle noen av hans arbeider til en utstilling en gang. Men det lykkes ikke å samle nok. I en av stuene på Østensjø gård henger et bilde av ham. En kunstner på sykkel var han, opptrådte på Cirkus Nordbeck en kort tid.

Den høye snippen som ga ham navnet var resultatet av et veddemål under et opphold i Paris. Hans navn var Albert Møller.

«Gamle Norge» kom også på besøk av og til. Som ung hadde han vært grensevakt i 1905, og det hadde han nok ikke hatt godt av. Nå gikk han med den gamle militærlua med tre skuddhull i for å bevise hvem han var. Når folk nærmet seg stilte han opp og kommanderte: «Avdeling fremad marsj» og trampet i vei i marsjtakt.

Ja dette var et lite glimt av vårt barndoms rike. La oss håpe at dette kan bli bevart for fremtiden, og at våre barn og barnebarn i fremtiden kan få oppleve det.

Ole Bjune er født og oppvokst på Oppsal. Han har vært kommunalråd i Oslo i flere år.

Østensjø gårds historie

AV FINN ARNT GULBRANDSEN

Tidligere har vi hørt om steinalderfunn ved Østensjø gård, ribbungehøvdingen Audun Austansjø og Kronen som overtok jordeiendommene etter kirken. Den kjente Colbjørnsenslekten fra Solør avsluttet sitt 70-årige eie av Østensjøgårdene da Anna Colbjørnsendatter solgte til Haagen Jenssøn i 1730. Jørgen Young eide Søndre Østensjø fra 1811–37, og Lars Haagensens slekt eide Nordre. Halvor H. Tvetter kjøpte Søndre Østensjø av Youngs etterkommere i 1838. I 1868 fikk han også kjøpt Nordre Østensjø av konsul Thomas J. Heftye. Østensjøgårdene var igjen samlet på to hender. Halvors sønn, Haakon Tvetter overtok farsgården i 1875. I tillegg til gårdsdriften utførte han sitt politiske virke i kommunens tjeneste i 30 år! Gjennom disse årene var han medlem av så og si samtlige komitéer. Han var ordfører i Aker i 1881–89 og representerte Akershus fylke og sitt parti Høyre på Stortinget fra 1889–91.

Haakon Tvetter

Forrige nummer av «Sothøna» var viet Haakon Tvetters liv og politiske virke. For sin store innsats ble han dekorert med Kong Oscar den 2. medalje for landbruk i 1878, han ble «Riddar av Vasaordenen» i 1886, «Ridder av St. Olavs orden» i 1904 og «Ridder av Danebrogsordenen» i 1906.

Agnes og Haakon Tvetter fikk seks døtre – Borghild, Halldis, Agnes, Dagny, Valborg og Aagot. Dagny døde bare 22 år gammel. Agnes giftet seg med Simon Smith i 1903, og paret flyttet mye omkring i landet da mannen var offiser og bergingeniør. De øvrige søstre ble boende på Østensjø gård.

Den 30. januar 1930, like etter sin 86. fødselsdag, døde Haakon Tvetter på Østensjø gård. Et langt, usedvanlig rikt og arbeidssomt liv var slutt. En «høvding» var borte.

Valborg Tvetter overtok

Valborg overtok ansvaret etter faren. Hun var utdannet husstel-lærer, og var spesielt dyktig i

praktiske gjøremål. Dessuten behersket hun organiseringens kunst til fingerspissene. Hun elsket å være med faren og fikk god opplæring av ham om landbruk. Valborg var meget glad i barn og alles tante.

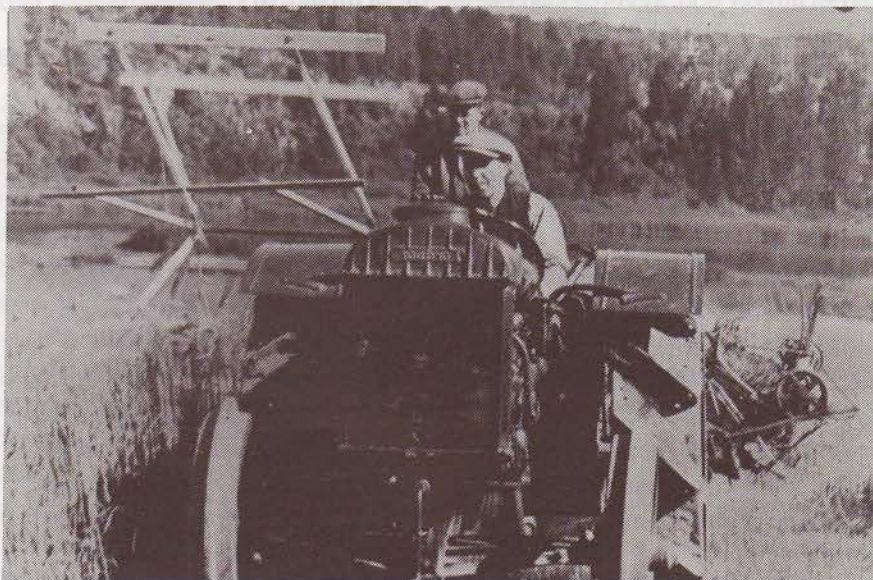
Arbeidsfordelingen på gården var blant annet at Aagot hadde ansvar for lintøy og sølvtøy, Halldis hadde ansvaret for blomster,

Borghild hadde ansvaret for oppvasken. Den tok hun alltid alene fordi hun likte å gjøre dette på sin egen måte. Halldis var kasserer i Akers sparebank i Grensen. Hun var en snill og ordentlig dame. I løpet av sin tid som kasserer opplevde hun å bli ranet. Det var det første ranet i Sparebankens historie. Borghild og Aagot var adjunktutdannet og underviste i matematikk på henholdsvis Aars & Voss og Foss høyere skoler.

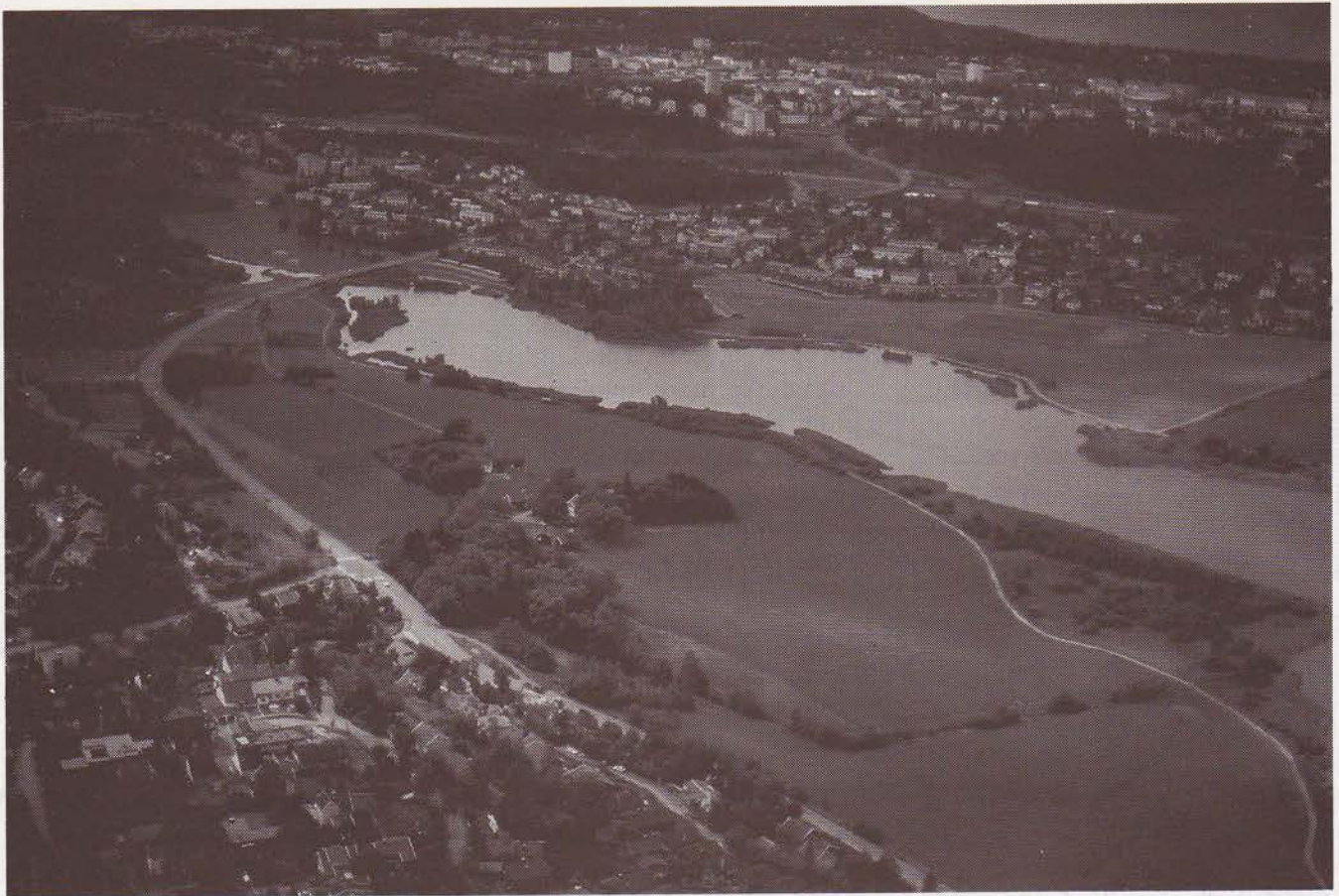
Agnes og Simon Smith fikk fem barn. Dagny ble født i 1905. Deretter kom Haakon, Ditlef og Agnes med omtrent to års mellomrom. I 1920 ble den yngste, Anne Margrethe født.

Valborg var dyktig til å holde familien samlet uten at det oppstod gnisninger. I 1954 døde hun. Aagot som hadde gått av for aldersgrensen, overtok da ansvaret for gården.

Besetningen var 8 melkekuer, 2 hester samt griser og høns. I 1963 sluttet de med dyr på gården. Haakon Smith drev jordveien fram til 1972. Han leverte lenge høy til vognmennesenes hester i byen. Et

Skuronn i slutten av 30-årene. Haakon Smith bak til venstre.

Østensjø gård. Foto: Erik Damsgaard

kjent bilde av Haakon Smith der han kjører høyvogn i Akersgata i 1954, henger i Oslo bymuseum.

Familien sørget for at hageanleggene på Nordre og Søndre til enhver tid var velstelte. Østensjøveien gikk mellom gårdsanleggene og i praksis over tunet på Nordre. Da den nye Østensjøveien åpnet i 1956, syntes Agnes det ble kjedelig at ingen biler kjørte gjennom gården lenger(!).

I 1972 døde Aagot Tveter. Fra dette året ble Ditlef Smith bestyrer av sameiet Østensjø gård. Ditlef døde 30. november 1991.

Utviklingen presser på

Bebyggelsen presset seg sakte, men sikkert ned mot Østensjøvannet. Østensjø gårds eiere måtte også selge unna en del av eiendommen.

I begynnelsen av 50-årene ble åsen mot Bøler solgt, og bebyggelsen i Jøranstien og Protonveien kom. Området der Eterveien borettslag ligger, ble solgt for en billig penge til Oslo kommune i

1959. Avtalen var at det skulle bli hageparseller her. *Kommunen brøt avtalen og bygde rekkehus.*

Naboene forteller

Vi i Jøranstien kjøpte tomt av Østensjø gård i 1951. Vi hadde dannet Østensjø selvbyggerlag og sørget for vei, vann og kloakk. I 1953 var husene innflytningsklare.

Vi ble fort medlemmer av Oppsal Hagebrukslag. Søstrene Tveter var også medlemmer, og de åpnet hjemmet sitt for alle møtene. På den måten ble vi godt kjent med gårdens eiere. Vi kjøpte egg og melk på gården. Prisen var 69 øre pr. liter og 6 kr. og 50 øre pr. snes egg i 1960. To år senere var melkeprisen økt til 74 øre pr. liter. Eggene kostet det samme som før. Haakon var primus motor i St. Hansfeiringen. Hvert eneste år lagde han et stort bål til denne dagen. Alle naboene ble invitert til St. Hansfeiring og til Haakons fødselsdag. Alltid stod det en nydelig nøttekake på bordet, og Aagot tryllet fram de nydeligste karamellpuddinger.

«Osken» er død

Våren 1959 ble naboene vitne til et spesielt opptrinn. Oksen på gården hadde slitt seg og var i usedvanlig dårlig humør. Den gikk amok. Haakon Smith prøvde å stagge den, men ble slengt opp på toppen av vedstabelen. Brannvesenet fra Bryn kom for å hjelpe til, brannmennene havnet i trærne. Oksen rømte ned i Almedalen og hjelp fra slakteriet ble tilkalt. Den ble skutt og fraktet til byen. – «Osken» er død, sa nabobarna.

Ellers husker vi godt den deilige godlukta fra fjøset som vi nøt ved melkeinnkjøpene. Vi må også nevne at vi en gang så en grevling med en høne i kjeften. Grevling var det mye av rundt gården.

Anne Margrethe Møkleby

– datter av Agnes, forteller oss at gården har betydd svært mye for familien. De flyttet usedvanlig mye på grunn av farens arbeid, og Østensjø gård ble det faste holdpunktet for henne. Almedalen var et godt stelt anlegg med spaserveier

der man hadde med matkurv og drakk ettermiddagskaffe.

I 1975 flyttet Anne Margrethe og hennes mann Bjarne inn i hovedhuset på Nordre. Hennes eldste bror Haakon bodde i 2. etasje. Allerede året etter mistet hun sin kjære Bjarne.

Sameiets brev til Fylkesmannen i høringsrunden for våtmarker i 1988.

Det er interessant å se på hvordan Oslo kommune har behandlet en familie som alltid har lagt vekt på å ta vare på de verdier de forvalter med tanke på våre etterkommere.

«Gårdens eiere har helt siden Haakon Tveters dager forsøkt å bevare de to gårdene med park, dyrket og udyrket mark, myrer og vann i sin nåværende form, samlet for etterslekten.

Gården antas å representere et typisk jordbruksmiljø fra det gamle Aker. Sameiet ga derfor sin fulle tilslutning til den frivillige «Skjøtselssplan for Østensjøvannet» som i 1979 ble utarbeidet av Oslo kommune – Park og idrettsvesenet ...»

Valmlåven på gården er av hensyn til vedlikeholdet gitt bort til Oslo kommune (1970) ... Oslo kommune fikk i 1975 lov til å anlegge en turvei langs våtmarksområdet nedenfor gården – dog uten eiendomsrett til grunnen.

Gården har i dag ikke lenger eksistensmuligheter som gårdsbruk eller annen privat virksomhet. Jfr. forøvrig Byantikvarens brev til Kulturrådsmannen i Oslo, dat. 29.2.1972, hvor han bl. a. uttaler følgende:

«det antas at tiden er inne til å se nærmere på spørsmålet om en disposisjonsplan for den samlede bebyggelse, ettersom gårdene som gårdsbruk ikke lenger har eksistensmuligheter, og ettersom en må ha lov til å anta at eier og dennes arvinger om få år ikke vil være interessert i å sitte med bebyggelsen og det sterkt reduserte jordareal.»

Eierne ber nå om at gården bevares

samlet og at enten Staten (f. eks. til landbruksmuseet) eller Oslo kommune overtar ansvaret for gården før det er for sent.

Konklusjon:

Eierne av Østensjø gård – Nordre og Søndre – ber om:

- at de to gårder med park, dyrket og udyrket mark, myrer og vann i sin nåværende form bevares for etterslekten.
- at det opprettes et landskapsvernområde for det hele for å verne gårdens våtmarksområde sammen med den nødvendige buffersonen og det omkringliggende kulturlandskap som naturlig er knyttet sammen.
- at enten Staten eller Oslo kommune nu overtar ansvaret for å bevare gården før det er for sent.
- at det så snart som mulig innkalles til et møte med de interesserte parter for å drøfte gårdens fremtid.

Brevet er undertegnet for Sameiet Østensjø gård av Ditlef Smith.

Alle uthevninger er gjort av redaksjonen.

For sine sjeldne holdninger til et verdifullt natur- og kulturlandskapsområde ble Ditlef Smith og Anne Margrethe Møkleby tildelt Østensjøvannets Venners «Sothønepris» i 1990.

Bygningsmassen

«Søndre Østensjø gård er i dag et av Oslos best bevarte gårdstun. Våningshuset, drengestua og driftsbygningen er alle bygget tidlig på 1800-tallet i den tids empirestil. Bygningene er anlagt i typisk

firkanttun – noe som var vanlig i distriktet. Driftsbygningen som er bygget i 1807, er den eldste driftsbygningen i Oslo.

Nordre Østensjø fremstår i hovedsak som et «sveitserstil» gårdsbruk, med hovedhus i typisk sveitserstil, driftsbygning, stabbur og drengestue med sveitserstil elementer.»

Østensjøgårdene i nasjonal sammenheng

Området omkring Østensjøvannet med gårdsanleggene Abildsø, Bakkehavn og Nordre og Søndre Østensjø er i både lokal, regional og nasjonal sammenheng av stor verdi. Denne verdien knytter seg til en rekke forhold. De aller fleste gårdsanlegg i Oslo er idag revet, eller sterkt beskadiget. Østensjøgårdene er et av de få gjenværende eksempler på bevarte gårdsanlegg. Samtidig representerer Østensjøgårdene to ulike tidsepoker; begynnelsen av 1800-tallet med empiretunet på Søndre Østensjø og slutten på 1800-tallet med sveitserstunet på Nordre Østensjø.

I tillegg til de bevarte bygningene ligger Østensjø i et relativt uberørt kulturlandskap. Omkring gårdsanleggene er innmarka i stor grad bevart og fortsatt i drift. Videre ligger Abildsø på motstående side av Østensjøvannet og medvirker til at inntrykket av et opprinnelig jordbruksområde forsterkes.» (Byantikvaren 31.10.1996)

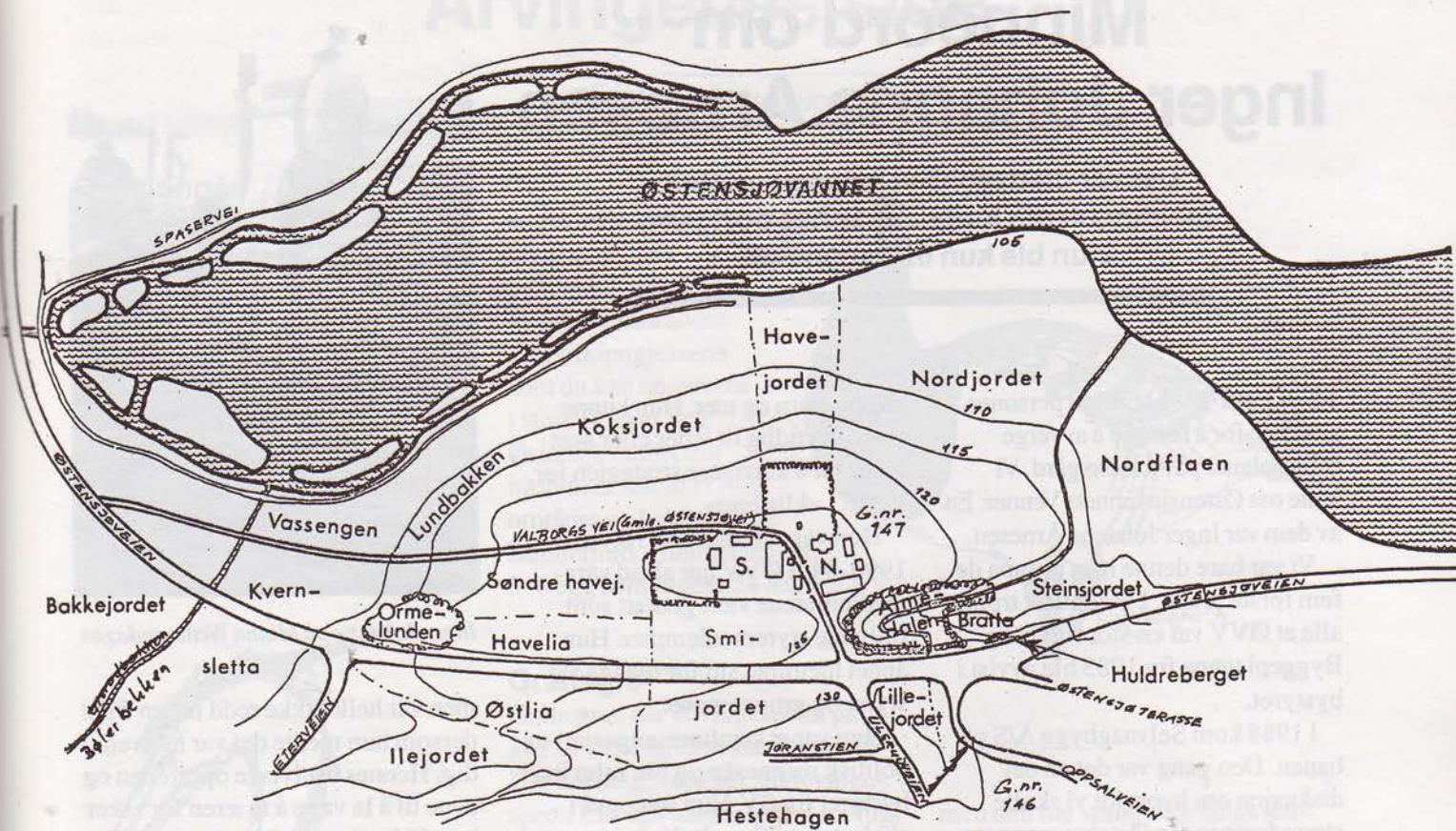
Byrådet har nå sagt nei til kjøp av Østensjø gård, og har dermed frasagt seg kommunal forkjøpsrett. Byrådet svarte ikke en gang på rekomanderte brev fra eiernes advokat.

Kilder:

Samtaler med Anne Margrethe Møkleby, Gunnar Smith, Kjeld og Ragnhild Magnussen samt en avisartikkel i Nordstrands blad nr. 65 – 1965. Brev fra Byantikvaren av 31.10.96.

Det vises også til Sothøna nr. 6 der Marianne Østby har skrevet en lengre artikkel om Anne Margrethe Møkleby.

Endelig har vi funnet ut hvem «lærerstudenten» som har skrevet «Østensjø gård. Historisk særoppgave 1976» som har vært en svært viktig kilde til Østensjø gårds historie. «Lærerstudenten» heter Lars Rogstad og skrev særoppgaven på Grefsen gymnas.

ØSTENSJØ GÅRD (G.nr. 147)

P.H. 71

Håkon Tvetter satte navn på jordene slik tegningen viser.

Østmarkas Venner fyller 30 år

Mandag 18. november fylte Østmarkas Venner 30 år. Det hele ble feiret med stort jubileumsmøte der Lise Henriksen viste lysbilder og kåserte om Rausjømarka. Østmarkstua på Skulledstua var fylt til bristepunktet.

Venneforeningen har arbeidet til markas beste i alle disse årene. At Rausjømarka naturreservat i dag er en realitet, skyldes ikke minst iherdig innsats fra Østmarkas Venner. Foreningen la også ned et viktig arbeid vedrørende kraftlinjen gjennom Østmarka. Selv om det ikke lot seg hindre at den kom, så greide ØV å påvirke utbyggerne til å velge en mindre skjemmende trasé enn opprinnelig planlagt. Foreningens påvirkning førte

også til at Statkraft benyttet helikopter til å sette opp mastene slik at man unngikk store sår etter anleggsmaskiner i marka. Østmarkas Venner har vært en svært viktig pådriver i fastsetting av markagrensa. Nå kommer faktisk de største truslene mot Østmarka i kommunene i markas østre grenser. Kai Ekanger, bosatt på Bøler, har vært mangeårig leder av Østmarkas Venner.

ØSTMARKAS VENNER

POSTBOKS 548, SENTRUM, 0105 OSLO 1

«Sothøna» og Østensjøvannets Venner gratulerer!

Minneord om Inger Johanne Arnesen

Det var med sjokk vi i august mottok
meldingen om Inger Johannes bortgang.
Hun ble kun 62 år gammel.

14. oktober 1983 kom sju personer sammen for å forsøke å avverge byggeplaner på Abildsø gård. Vi kalte oss Østensjøvannets Venner. En av dem var Inger Johanne Arnesen.

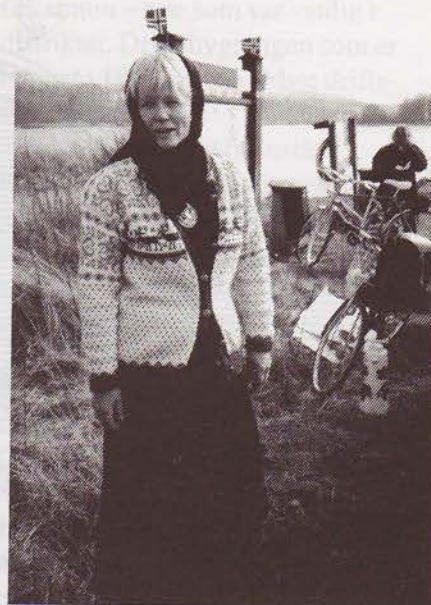
Vi var bare denne løse gruppa de fem første årene. I Rådhuset trodde alle at ØVV var en stor forening. Byggeplanene fra 1983 ble avvist i bystyret.

I 1988 kom Selvaagbygg A/S på banen. Den gang var det en del diskusjon om hvorvidt vi skulle starte foreningen Østensjøvannets Venner. Inger Johanne var blant de som så at en forening var eneste mulighet til å ta opp kampen mot et av Norges mektigste byggeselskaper. Hun satt i interimstyret, og med sin politiske erfaring tilførte hun strategiene vi fulgte meget realisme. Inger Johanne var en flott oppmuntrer i sene kveldsmøter. Hun hadde evnen til å vinkle saken fra flere sider og var en pådriver i vår konsekvente linje i forsvaret av «Skjøtselsplanområdet». Ved hjelp av sitt kontaktnett, hentet hun inn

råd fra fjern og nær. Hun kunne ringe grytidlig til leder eller nestleder for å korrigere strategien før vi satt i «klisteret».

Hun var varamedlem i styret i 1990–91. I ØVV har alltid varamedlemmene vært godtatt som fullgode styremedlemmer. Hun åpnet hjemmet sitt for mange av styre- og gruppemøter.

Hun var et samfunnsengasjert og politisk menneske og ble valgt inn i bystyret for SV. Hun satt også i skolestyret i flere år. Ved siden av full jobb som øvingslærer ved Østensjø skole, skrev hun flere lærebøker som kom ut på Cappelen forlag. «Likestillingsboka» som hun skrev sammen med Aud Langbo var et pionerprosjekt. I likestillings spørsmål var hun kompromissløs. Ellers lette hun alltid etter fellesløsninger. I forrige kommunevalgperiode satt hun som leder av Østensjø bydelsutvalg. En oppgave hun skjøttet på en meget respektfull måte. Hun søkte alltid fellesplattformer i bydelsutvalget,

Inger Johanne på Minna Wetlesendagen

men var heller ikke redd for en fight dersom hun mente det var nødvendig. Hennes uselviske opptreden og evne til å la være å ta æren for saker hun fikk gjennomført, er et eksempel til etterfølgelse. I så måte var hennes innsats i arbeid for å stanse planer om økt trafikk i Brynornrådet, imponerende. Som det naturinteresserte menneske hun var, nedla hun også et betydelig arbeid for å få fastlagt markagrensa.

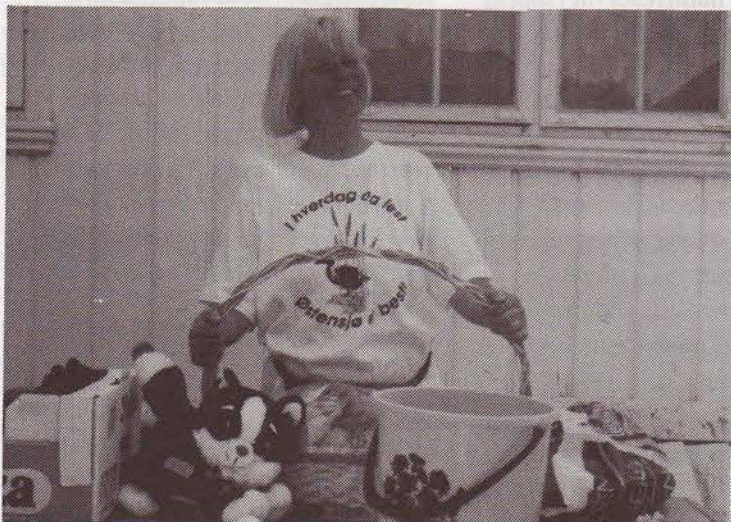
Hun var et sant grasrotmenneske. Hun tok initiativet til «Minna Wetlesendagen» til minne om stifteren av Europas første husholdningsskole for jenter på Abildsø gård. Inger Johanne stilte alltid opp for ØVV på denne dagen og på Østensjødagen.

Hun kjørte seg selv knallhardt, kanskje for hardt. Likefullt hadde hun tid til å omgås familie og venner.

Hun hadde gitt seg som politiker. Hun ønsket å bruke tiden på familien. Hun ønsket å arbeide for at Østensjø gård skulle knyttes til bydelene og at det kunne bli et senter for barn, unge og eldre.

Våre tanker går til familien og hennes nærmeste.

*Kjære Inger Johanne!
Takk for innsatsen for den
saken som lå deg aller nærmest ...
Østensjøvannet ...*

*Inger
Johanne
selger
lodd*

Arvingenes side

AV FINN ARNT GULBRANDSEN

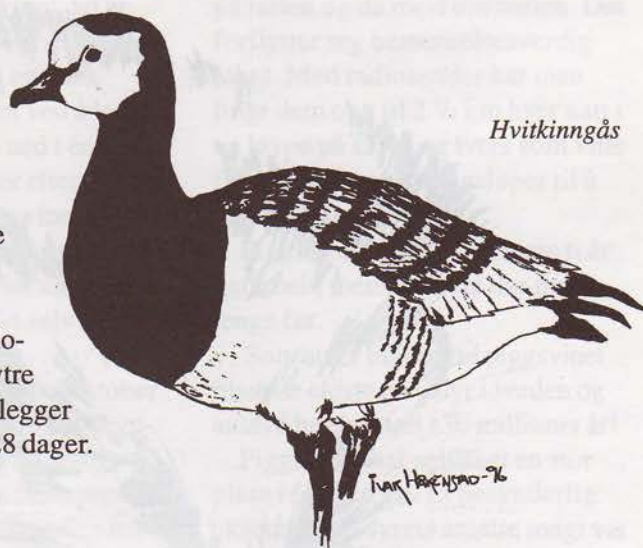
Hvitkinngås

Hvitkinngåsa er en av de minste gåsartene. Den kan umiddelbart minne om kanadagåsa, men den er mye mindre. Ved litt trening ser du lett forskjell. Ansiktet er gulhvitt med en svart tøyle mellom øyet og nebbet. Til sammenligning har kanadagåsa kun gulhvitt kinn og gulhvitt strupe.

Bryst, isse nakke og hals er svart. Den danner en skarp kontrast i forhold til den gråhvite buken. Ryggen

er grå med svarte tverrbånd. Den hekker hovedsaklig de artske områdene.

Hvitkinngjessene som du kan observere i store flokker ved Østensjøvannet om høsten, er satt ut i Oslo-området og hekker i ytre Bunnefjord. Hunnen legger 3-6 egg som ruges i 28 dager.

Hvitkinngås

Gråhegre

Gråhegre

Gråhegren har et vingspenn på 175 til 195 cm. Den kan bli opptil 100 cm lang. Med sitt store vingspenn kan den minne om en rovfugl ved første øyekast der den flyr med rolige vingeslag.

De buete vingene og de utstrakte beina stikkende ut bak halen, viser raskt at det er en hegre. I blant kan den forveksles med trane. Den urørlige og tålmodige ventestillingen og de lynraske utfallene mot fisk, er typisk for hegre. Fargene er grå, hvit og tildels svart. I Norge er gråhegren først og fremst en kystfugl,

men den har spredt seg langs dal- og fjordene på østlandet.

Paret holder sammen kun i én hekkesesong. Reiret bygges i trær eller i fjellhyller. Gråhegren legger 3-4 egg som ruges i drøye 25 dager. De voksne hegrene kan overvintre ved kyst og ferskvann i Sør-Norge. Ungfuglene trekker ut av landet. Ringmerkingsprosjekter tyder på at De britiske øyer er det viktigste overvintringsområdet. Ved siden av fisk utgjør frosk, vannsalamander og krypdyr føden. I august/september er det nokså vanlig å observere den ved Østensjøvannet, men du må ha øynene med deg.

Bunndyr

I 1992-93 ble det gjort en undersøkelse av bunndyr i Østensjøvannet. Det ble slått fast at det ikke var vesentlige forandringer i forhold til en undersøkelse som ble gjort for tretti år siden.

Det ble bl. a. funnet tolv ulike arter ferskvannssnegler i vannet. Ingen norske vann har flere arter.

(Borre vann og Frogner tjern ved Hamar har like mange). Snegleartene er stor damsnegl, myrsnegl, vanlig damsnegl, rund blæresnegl, stor skivesnegl, remsnegl, vanlig

skivesnegl, ribbesnegl, flat skivesnegl, lav toppluesnegl, flat ferskvannsgjellesnegl og tårnformet ferskvannsgjellesnegl.

Snegler

Piggsvin

AV YNGVE KVEBÆK

IVAR HÅRENSD - 76

I en angelsaksisk beretning fra 1100-tallet heter det at piggsvinet under vinhøsten klatrer opp i et tre med mye druer, slår dem ned og stikker piggene sine i dem nede på marken. Når det er helt overlesset, vandrer det hjem til ungene med maten. I en bok fra 1607 blir det påstått at piggsvinet ruller seg over hoggormen og spidder den slik at kjøttet løsner fra skjelettet. Deretter bærer det byttet stolt på ryggen som en fanebærer i krig.

Nå kan vi sikkert trekke på smilebåndet av slike fantasier, men det skal vi kanskje ikke gjøre i en tid da det hender at folk melder om observasjon av bjørn når det vitterlig dreier som ekorn.

Piggsvinet har sine gåtefulle sider det. Det hender f.eks. at det plutselig og nærmest besatt kaster hodet gjentatte ganger mot nakke og rygg og spytter på seg selv! Til slutt kan nesten hele oversiden være dekket av spytt. Forklaringene spenner fra rengjøringsmiddel til forbedring av forsvarsevnen uten at noe kan slås fast med sikkerhet. Reaksjonen utløses imidlertid som regel ved at dyret slikker på eller spiser stoffer med sterk smak eller lukt. Det kan være en spesiell blomst, en frosk eller padde eller til

og med kaffegrut, sigarettstumper eller lignende delikatesser.

Piggsvinet er utbredt i lavreliggende strøk på Østlandet, og langs kysten nordover til Trøndelag. Det er også enkelte forekomster i Nordland, mens den er så vidt vites ikke registrert i de to nordligste fylkene.

Piggsvinet er ikke lenger fullt så vanlig som før, og en stor del av skylda for det må vel biltrafikken ta. Dyrets velkjente reaksjon ved fare er jo bl.a. å rulle seg sammen til en ball slik at de 5–6000 piggene stritter til alle kanter. Men det hjelper selvsagt ikke mot biler. Mest sannsynlig er likevel at piggsvinet bare rusler i veien og knapt rekker å registrere noen fare før det er over og ut.

Ofte kan det sommerstid være et stort antall piggsvin som valfarter til steder der det vanker en godbit fra menneskene. Hvis du er så heldig å ha en eller to eller flere av dem på besøk sånn i skumringen, er det hyggelig å gi noen godbiter. Piggsvinet er selvsagt fullt ut i stand til livnære seg selv, men årstid er nødt til å komme opp i en viss vekt før vinteren, så for dem er det i alle fall fint med litt hjelp. Kattemat er bra, og melk er sikkert ikke så farlig som man vil ha det til. Men holder man seg til vann, er man på den sikre siden.

Selv om pinnsvinet tilhører insekteterne og næringen domineres av det, går det ikke av veien for all slags føde, til og med gjennområtne åtsler. Heller ikke har det

synderlig respekt for hoggorm. Det tåler giften utmerket hvis uhellet er ute, men som regel er ormen et lett bytte. For ormen blir det bare å gjøre sine utfall mot en massiv mur av pigger til den har mast fra seg. Så gjør piggsvinet kampen kort og fortærer ormen med giftkjertler og det hele!

Piggsvinet trives best med busker og kratt og kulturmark i lett blanding. Kvist og kvas og sammenrasket løv er populært, så hvis du har en hageflekk som besøkes av piggsvin, har du en god unnskyldning til ikke å stelle i hagen! En god komposthaug eller en haug med løv kan tas i bruk som vinteroppholdssted for piggsvinet. Et godt isolert vinterhi er nemlig en forutsetning for at det skal klare den kalde årstid. Full av opplagret fett går det så i dvale. Kroppstemperaturen synker til lufttemperaturen omkring inne i haugen, men stabiliseres når den nærmer seg 6–7 varmegrader. Energiforbruket synker helt ned til ca 2 prosent av det normale! Det holder pusten i en times tid før det tar noen raske åndedrett noen minutter og slik går det slag i slag hele vinteren. Men i likhet med f.eks. flaggermusen våkner det av og til opp i løpet av vinteren, og

kommer det sterk frost slik at det blir for kaldt inne i bolet, vil piggsvinets andre fettlager, det effektive brune fett, produsere varme slik at kroppstemperaturen øker. Da kan dyret finne på å ta seg en rundtur midt på vinteren. Akkurat det er neppe tilrådelig i kalde Norge.

Visstnok gjorde en engelsk forsker et eksperiment ved å legge et dvalende piggsvin ned i en bøtte med vann. 22 minutter etter tok han det opp igjen, og piggsvinet sov fortsatt i beste velgående som om intet var hendt. Men for all del – ikke finn på noe slikt selv med piggsvinet!

Dvaleperioden varer fra oktober til april-mai, og det fete høstpiggsvinet kommer på våren fram som en skygge av seg selv. Som regel holder det akkurat! Men noen har ikke rukket å lagre nok fett om høsten eller må forbruke for mye energi vinterstid. De vil ubønnhørlig omkomme.

Ungene kommer til verden i mai-juni, og det kan jo sånn umiddelbart virke brutalt for et piggsvin å føde et piggsvin! Men de kommer ut med piggene dekket av hud og en mengde underhudsvæske. Kort tid etter fødselen suges væsken opp og piggene bryter så fram gjennom

huden. Piggsvinet kan trolig få flere kull også i Norge, men ungene må veie minst en halv kilo før de går i dvale. Lavere vekt en det betyr at de høyst sannsynlig fryser ihjel.

Sommerstid er piggsvinet stadig på farten og da mest om natten. Det forflytter seg bemerkelsesverdig langt. Med radiosender har man fulgt dem opp til 2 1/2 km hver natt i en løype på kryss og tvers som ville fått enhver orienteringsløper til å blekne.

Piggsvinet kan bli nærmere ti år gammelt, men de fleste dør nok lenge før.

Som art er imidlertid piggsvinet blant de eldste pattedyr i verden og antas å ha eksistert i 30 millioner år!

Piggsvinet har selvsagt en stor plass i folketroen. Et besynderlig eksempel på dyrets antatte magi var den engelske skikken med å koke piggsvinets høyre øye i olje, og oppbevare det en stund i en messingkjele. Så lagde man en salve av ingrediensene som gjorde det mulig å se mye bedre om natten!

Yngve Kvebæk er naturskribent i ukebladet «Familien». Han er også leder av «Nordre Øyeren Fuglestasjon».

Denne krikkanda du ser her har holdt til i Osloområdet i flere år. Siste året overvintret den og var svært ofte og se i råken på Bogerumyra. Den forelsket seg i en stokkandhun, og paret ble observert spaserende på fortuet nord for Eterveien ved grytidlig en dag i mai i fjor. Krikkanda er den minste gressanda vi har. Den blir bare 38 cm stor.

Her har Ketil Knudsen foreviget den vakre anda ved Østensjøvannet.

Krikkand. Foto: Kjetil Knudsen

Varsku her: halvsnyltere på ferde!

Av JAN WESEBERG

Hva i all verden er en halvsnylter? Neida, ikke en skau-bjønn som har fått bakkroppen revet av – og heller ikke en trygdemisbruker. Dette begrepet brukes om planter som kobler seg på røttene til andre planter – ikke for å få tilgang på sukkeret som verten har laget ved sin fotosyntese, men for å få tilgang på vann og mineralnæring som verten har sugd opp fra bakken via sine røtter. Halvsnyltere driver i motsetning til helsnyltere med fotosyntese og er derfor grønne å se til, som planter flest. Det som gjerne røper en halvsnylter er at den har et svært puslete og spinkelt rotsystem – den er jo festet til en annen plante og trenger ikke røtter selv.

Stopp en halv, men finnes *helsnyltere* blant planter? Javisst – og det mest opplagte eksempelet i vår flora er en kjøttfull, helrosa, merkelig plante som heter skjellrot og

som henter næringa si fra hassel- og oretrær. Den finner vi ikke rundt Østensjøvannet – den er en kystplante som er sjelden i Indre Oslofjord. Og skulle du finne den, f.eks.

Engrødtopp. Foto: Jan Wesenberg

i Asker et sted, så la den stå! Trærne dør ikke av den, og den har sin plass i naturen den også.

Men det var ikke skjellrota vi skulle snakke om, det var halvsnylterne. Vi har en berømt halvsnylter i vår flora som antakelig alle har hørt om. Kom igjen, noen forslag? Ja riktig, misteltein! Balders bane! Den er en grønn (faktisk vintergrønn!) liten busk som sitter fast på greiner oppe i krona på forskjellige slags trær. Den er en av våre første totalfredete plantearter. Men den finner vi heller ikke på våre trakter – den finnes bare rundt Midtre Oslofjord her i landet, med nordgrense i Ås.

Og da kommer vi til dagens gjester. Bortsett fra misteltein er nemlig de aller fleste halvsnylterne våre representert ved Østensjøvannet, om ikke på artsnivå, så i hvertfall på slektsnivå. De er alle nært i slekt med hverandre, og hører til en bestemt underfamilie, engkallgruppa, innen maskeblomstfamilien (et navn som lukter av skoleherbarium?). Av våre sju slekter innen denne gruppa har vi nemlig fem her: marimjelle, øyentrøst, rødtopp, engkall og myrklegg. Bare fjellplanta svarttopp og den sjeldne vestlandsplanta gultopp mangler. Østensjøvann-området huser to arter marimjelle, minst én art øyentrøst, én art rødtopp, en (eller kanskje to?) av engkall og én myrklegg-art.

Nok med opplisting. To av disse plantene er særdeles iøynefallende og danner massebestander ved vannet. Det er engrødtopp (du har helt sikkert sett den f.eks. på plenene nedafor almen og flyttblokka ved utløpet av Bølerbekken – plenene er rosa av den på seinsommeren) og storengkall (en gul-blomstret plante som vokser i mengder f.eks. på

engene vest for RIL-feltet på Bogerudmyra). Begge er vakre små planter, og begge har sin egen historie.

Engrødtopp er en relativt nylig innvandrer i vår flora, som vokser spredt i lavlandet i Sør-Norge. Den vokser i grasmark, påfallende ofte der det er et visst beitepress, tråkk-slitasje eller også f.eks. tungmetall- eller saltforurensning. Den er overhodet ikke vanlig noe sted. Her ved Østensjøvannet husker jeg at den for 20–25 år siden vokste på et lite område langs turveien langs vannet rett nedenfor Østensjø gård. Etter den tid har den eksplodert i området. I tillegg til plenene ved flyttblokka (her er det antakelig gåsebeitet som har favorisert den) har den vært vanlig på snødumpeplassen (dvs. nå våtmarksprosjektet) ved nordenden, i tillegg til småbestander andre steder.

Engrødtopp har en langt «villere» slektning i Norge, strandrødtopp. Den er nærmest ugreinert og har litt saftige (sukkulente) blader og vokser i kortvokst grasmark på havstrand (det botanikere kaller strandeng). Den er temmelig sjelden og går som mange andre strandeng-planter tilbake i vår tid, fordi strandenger gjerne enten vokser igjen (husdyrbeitet på havstrand er mange steder helt borte) eller de blir gjort om til marinaer eller veifyllinger. Så finner du en rødtopp på havstrand, så la den stå.

Storenkall, derimot, er en gammel plante i vår flora. Engkallene var karakterarter for de gamle dagens slåttengene. Mange steder hadde man den regelen at når engkallen hadde modne frø og raslet når en plukket den og ristet på den, så kunne enga slås. Våre to arter engkall har litt ulike krav til voksestedene: storenkall er typisk for fuktige enger, mens småengkall foretrekker de mer tørre engene. Storenkall har i takt med avviklinga av tradisjonell fuktengslått gått markert tilbake de fleste steder der den har vokst.

Ved Østensjøvannet har storenkall antakelig holdt seg i små bestander fra den gangen det var

Storenkall.
Foto: Jan
Wesenberg

slåttenger i området. Dagens store bestander skyldes for det meste at parkvesenet har overlatt en del tidligere plenområder til seg selv. Disse har utviklet seg til noe som akkurat nå minner om tradisjonell engvegetasjon. Dette har gjort at storenkallen har «sett sitt snitt» til å komme fram fra sine kummerlige tilfluktssteder og kolonisere dem. Men i dette tilfellet er lykken kortvarig for arten – hvis vegetasjonsutviklinga ikke «fryses» på dagens stadium, vil områdene om et tiår eller så gro igjen med høye gras eller busker og engkallen vil forsvinne igjen. Derfor er det ønskelig å sette inn slått av disse områdene én gang pr. sommer, etter at engkallen har modnet frøene.

Dette med ønske om slått har jeg kommet inn på en gang før, i forbindelse med tørrengene sør for Abildsø gård. Det er ikke tilfeldig. Begge deler hører til de siste restene av det tradisjonelle kulturlandskapet i området, fra før dagens situasjon da innmark er ensbetydende med fulldyrka åker eller kunsteng. Og naturverdier i kulturlandskapet lar seg ikke bevare ved bare fredning – det må skjøtsel til,

en skjøtsel som imiterer den tradisjonelle hevden. Ellers vil de verdiene som man fredet området på grunn av, forsvinne av seg selv etter en tid. Det er forskjellen på naturlandskapsvern og kulturlandskapsvern. I verdifulle naturlandskapsområder (enten det er fjell, skog eller vassdrag) har det biologiske mangfoldet best av at områdene får være mest mulig urørt – i kulturlandskapet er tvert imot de største biologiske verdiene knyttet til områder der det er om å gjøre å videreføre en tradisjonell hevd.

For ikke å snakke om landskapsbildet. Tenk om vi kunne fått tilbake hesjer, og også beitende dyr, i området vårt! Tenk om vi kunne ha våre lokale slåttekurs, og om alt fra pensjonistforeninger til fritidsklubber og «bare» kulturinteresserte privatpersoner kunne få prøvd seg på ljåslått og hesjing på enger her ved Østensjøvannet. Å svinge ljåen er minst like sunt og morsomt som å svinge golfkølla, og så mye mer miljøvennlig! Til nød kan jo de ulike aktivitetene dyrkes hver til sin tid. Slått er jo noe en får gjort bare én periode hvert år.

Ny bok fra nærmiljøet!

Alle, både store og små burde vite litt om Olav Nygard. En fattig dikter fra Vestlandet som ved hjelp av Arne Garborg fikk kjøpt en hytte på Bryn, som det står i leksikon o. l.

Egentlig lå hytta til Olav Nygard i lia rett ved Beverlia et stenskast fra Olav Nygards vei. Olav Nygard bodde de siste årene av sitt liv på Oppsal. Nå har det kommet ut en vakker liten bok om Olav Nygard.

Månen sover på silkepute

Er tittelen på bola som er skrevet av Kari Ødegård og to av hennes barnebarn, Anette og Mariane.

De har fått mye biografisk stoff om Olav Nygard, litt lokalhistorie,

både fra Oppsal og Modalen der han ble født i 1884.

De har også tatt med noen av diktene hans, og hele boka er vakkert dekorert med barnetegninger.

Dette er en bok som kan være en liten døråpner til Olav Nygards diktning.

Den passer for barn i alle aldre, og kan leses av og for alle som har et åpent sinn og kan la fantasi og lek med ord mane frem de fineste tanker.

Boka gir en fin mulighet til å formidle kunst til barn. En kunstformidling som vil kunne gi en fordypning i en litteratur som er ukjent for mange. Et lite julegavetips?

Boka kan lånes og kjøpes på Oppsal bibliotek.

Redaksjonen

Abelsø postkontor legges ned fra 1. januar 1997

Gjennom 6 år har Abelsø postkontor vært vår adresse. Betjeningen har tross utskiftning gjennom årene, alltid vært vennlige og innstilt på å yte god service og fremfor alt – de har hatt god humor. De utfordret oss til å ta initiativet til et arrangement rundt OL-stafetten i 1994 da OL-fakkelen passerte Østensjøvannet. Dette ble gjennomført knirkefritt i samarbeid med Manglerud bydel, Manglerud senterforening, skolene i Manglerud bydel, Abelsø postkontor og ØVV.

Betjeningen ved postkontoret har i praksis gjort en strålende jobb for oss i de årene samarbeidet har vart. De har solgt ØVV's postkort, posters, almanakker og timekalendere for flere tusen kroner. Takk skal dere ha!

Vi beklager nedleggelsen av Abelsø postkontor.

Vår nye adresse er:
Østensjøvannets Venner
Postboks 77, Oppsal
0619 Oslo

Liv Janne Berg og Marie K. Togstad fra Abildsø postkontor.

Lars Ove Hansen og Morten Falck kartlegger insektlivet ved Østensjøvannet

Østensjøvannets insektliv er dårlig kartlagt. Derfor har ØVV engasjert entomolog Lars Ove Hansen fra Zoologisk museum assistert av Morten Falck. Begge er entusiastiske insektseksperter.

Lars Ove er benyttet av Direktoratet for naturforvaltning til å lage liste over landets mest sjeldne insektsarter.

Morten har drevet med insekts-

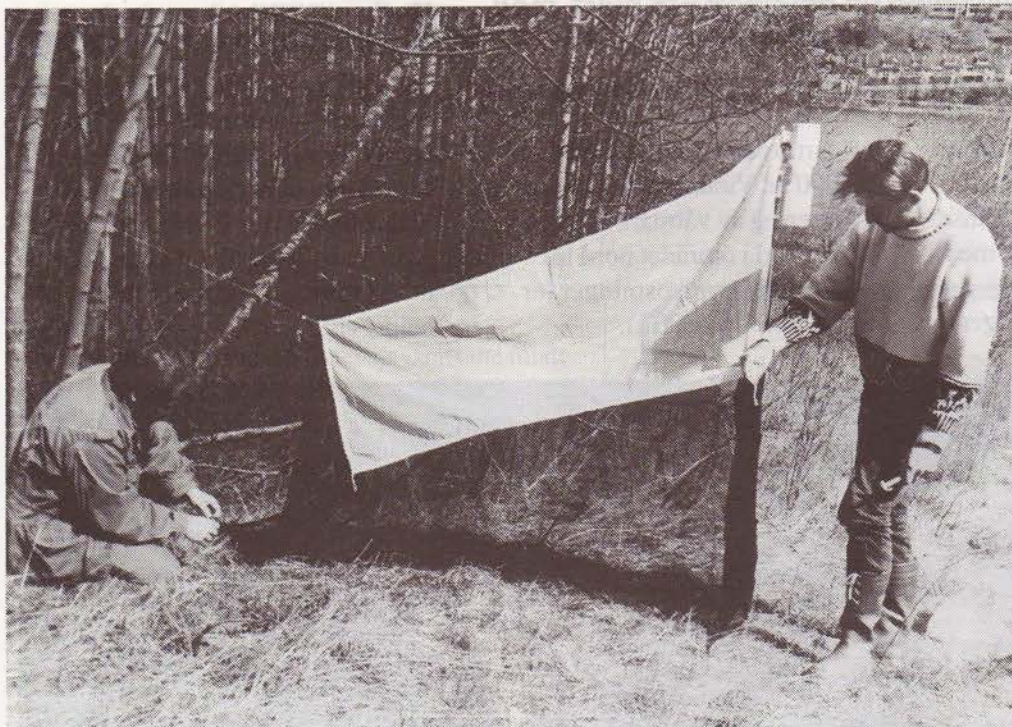
fangst her tidligere og hans påvisning av blomsterfluen *orthonevra erythrogonia* er spesiell i global sammenheng. Fortsatt er det ikke påvist så stor koloni av denne arten noen andre steder. Den første observasjon av billen staphylinide *Amalium Münsteri* ble gjort av entomolog Th. Münster ved Østensjøvannet i 1897, og billen ble oppkalt etter oppdageren!

Morten og Lars Ove har hatt en rekke feller stående i området i sommer og i høst. De vil følge opp også neste år.

Teltfeller, lysfeller, vindusfeller og fallfeller ble skjult ved vannet, i Kirkeskogen, Eikelunden og andre steder i området. Tusenvis av insekter er samlet inn og vi kan vente oss noen godbiter.

Lars Ove har lovet at det skal foreligge en rapport om under-

søkelsen i løpet av våren 97. I Norge finnes det rundt 23 000 ulike arter insekter. Ettersom det er gjort lite grunnforskning på mange av insektsgruppene, oppdages det stadig nye arter. Vi venter i spenning på resultatet av den hittil største insektsundersøkelsen ved Østensjøvannet.

*Insektfeller ved
Østensjøvannet*

Visste du at:

- et voksent tre pumper opp om lag 80 liter vann pr. dag
- fuktigheten og renses luften
- et tre produserer ca. 370 liter surstoff pr. time.
- treets rotsted virker regulerende på vannløpet som en svamp.
- et tre fordamper i underkant av 6 liter vann pr. time.
- jord røtter og små levende vesener renses vannet.
- et tre filtrerer 7000 kg støv og gift pr. år.
- det tar flere tiår før et tre er «fullvoksent».
- et tre er beroligende å se på.
- et tre gir boliger til fugler som er hyggelig å ha på eiendommen
- trær tar av for vinden og har en gunstig effekt for klimaet.
- Derfor bør du tenke deg usedvanlig godt om før du feller et tre.
- *Det tar noen minutter å felle et tre, og kanskje 70 år før du har et tilsvarende.*

Savner du fuglesangen du hadde i fjor? Har du felt et tre eller fjernet noe buskas?

Nytt våtmarksområde nord for Østensjøvannet

Roger Hagen A/S og Tronslien A/S var ansvarlige for utføring av rørlegger- og gravearbeid.

En av våre drømmer har gått i oppfyllelse. Helt siden vi startet samarbeidet med NOF har vi drømt om å rehabilitere et våtmarksområde med tanke på vadefugler. Etter at vannstanden i Østensjøvannet ble gjort permanent og veien på østsiden av vannet ble ferdig tidlig på 70-tallet, har forholdene for vadefugl blitt dårligere og dårligere. De siste årenes fugleobservasjoner har vist at vaderne er til stede tidlig om morgenen for så å forsvinne idet joggere og turgjengere dukker opp. Vi håper at det nye området i nord vil bøte på skadene veien på østsiden har gjort, med tanke på vadefugl.

I 1995 ble Østensjøvannets Venner og Norsk ornitologisk forening, avd. Oslo og Akershus tildelt Finsefondets stipend i konkurranse med over førti andre søkere.

Finsefondets stipend er Norges

desidert største naturvernpris på 100 000 kr. Vinnerprosjektet var restaurering av våtmark med tanke på vadefugl i området nord for vannet. Totale omkostninger for området ble 261 000 kr.

Etter anbudsrunderen fikk anleggsgartner Per Tronslien tilslaget for gravearbeidene og rørlegger Roger Hagen A/S ansvaret for rørleggerarbeidet. Tillatelse til arbeidet var gitt av «Park- og idrett» og nødvendig rørleggerarbeid var klarert med Oslo vann- og avløpsverk.

Fredag 21. juni kom Grøterud bulldozerlag fra Eggedal med dozer og gravemaskin.

Oppmålingene var gjort av Tronslien. På forhånd hadde ØVV i samarbeid med Eirik Wærner i Hjellnes COWIAS, tatt jordprøver da vi var redde for PCB i jordsmonnet. Heldigvis fantes det ikke PCB her, men blyinnholdet i de ti øverste cm var i høyeste laget. Dette medførte at det øverste jordsmonnet måtte skrapes av. Øvrige prøver gjort av NOF og ØVV viste seg å holde stikk; leire dominerte heldigvis.

Grøterud bulldozerlag kommer til området.

Trærne i området ble plassert som en skjerm langs gangveien i nord. Kulverten som går fra Haakon Tveters vei til Østensjøvannet lå dessverre høyere i terrenget enn beregnet.

For at ikke vannet skulle renne ned i hull i denne gamle kulverten, måtte det kjøpes inn en spesialduk. Denne ble gravet ned for å hindre avrenning. Forøvrig gikk arbeidet omtrent som planlagt. Vannet pumpes fra Østensjøvannet opp i «bassenget».

Foreløpig er ingen vadere oppservert i det nye våtmarksområdet, men andefugler (stokkand, krikkand og stjertand), måker og linerler er registrert.

Det blir spennende å se til våren om den nye vårmarka trekker til seg vadere.

Forøvrig regner vi med at det nye våtmarksområde setter en definitiv stopper for forslag om å gjenoppta snøtømming har.

Takk til Tronlien A/S, Grøterud bulldozerlag og Roger Hagen A/S for vel utført arbeid.

Maskinfører Geir Larsen og Kai Sandberg fra bulldozerlaget.

Visste du at:

- hettemåkebestanden i Østensjøvann talte rundt 2500 par i 1974.
- det er båndtvang året rundt ved Østensjøvannet.
- det er forbudt å fiske i istfri årstid.
- bunnfaunaen i Østensjøvann ikke har endret seg vesentlig siden 1965
- levende dammusling ble påvist i Østensjøvann i 1992 for første gang siden 1953.
- at det har vært arrangert travløp på Østensjøvannet.
- hovedbygningen på Abildsø gård er fra 1790-årene.
- drengestua på søndre Østensjø er fra 1800.
- Haakon Tvetter var aktiv i kommunepolitikken i Aker i 30 år.
- Minna Wetlesen startet Europas første husholdningsskole for piker på Abildsø i 1865
- Jørgen Wetlesen startet landets andre jordbruksskole på Abildsø i 1845.
- Wetlesens ga bort deler av eiendommen sin slik at Aker kommune kunne bygge Abildsø skole i 1859.
- Anna Colbjørnsdatter har eid Nordre Østensjø gård.
- Jørgen Young har eid Søndre Østensjø gård.
- Thomas Heftye kjøpte Norde Østensjø gård for å sikre seg gårdens skogarealer rundt Sarabråten.

MATHUSET
Jacob's
PÅ HOLTET

TLF. 22 28 58 58
FAX 22 28 58 68

EKEBERGVN. 145, 1178 OSLO

A decorative advertisement for 'MATHUSET Jacob's PÅ HOLTET'. At the top is a black and white illustration of a row of traditional wooden houses with gabled roofs and windows. Below the illustration, the text 'MATHUSET' is in a simple font, followed by 'Jacob's' in a large, stylized script font, and 'PÅ HOLTET' in a simple font. Below this, the phone number 'TLF. 22 28 58 58' and fax number 'FAX 22 28 58 68' are listed. At the bottom left is a small logo of a person carrying a basket, and at the bottom right is the address 'EKEBERGVN. 145, 1178 OSLO'.

Takk til våre sponsorer

Oslos største boligmarked

Tlf. 22 86 55 00

**AS ABILDSØ
ELEKTRISKE**

Aut. El. Entreprenør
God og rask service
til riktig pris.

Tlf. 22 28 70 36

GULLÅREN

Mandag-Fredag 10.00-19.00
Lørdag 09.00-16.00

MANGLERUD SENTER
Tlf. 22 26 15 46

Service Bøler

Bølerlia 1, 0691 Oslo
Tlf. 22 26 32 32

MITSUBISHI
-din partner i bil

Mitsubishi Motor Forum

ABILDSØ Enebakkvn. 309 • Tlf. 22 28 80 88 • Fax. 22 74 00 34

Manglerud Apotek

Mandag-Fredag 09.00-17.00
Lørdag 09.00-14.00

MANGLERUD SENTER

GRAFISK PRODUKSJON

Frøland & Knudsen a.s

BOKTRYKK - OFFSET

Ryensvingen 7 - 0680 OSLO - Tlf. 22 19 18 18

**JØLSTAD
BEGRAVELSESBYRÅ**

ABILDSØ

Enebakkveien 287

22 29 38 00

DØGNVAKT

Aase Jølstad Pedersen
Lyngveien 9
Tlf. 22 19 01 12

MANGLERUD SENTER

Larsen & Lindberg as
BIL OG BREMSESERVICE

Ryensvingen 13, 0680 Oslo
Telefon 22 28 40 00

**Støtt opp om
din nærbutikk**

H.P. Kjarvik

Oppsal Senter

sparebanken
NOR

**Din nærbank i området
rundt Østensjøvannet**

Bankkontorer:

Bankkontor Oppsal

Østmarkveien 2
0687 OSLO
Telefon: 22 26 58 69
Telefax: 22 75 00 80

Bankkontor Manglerud

Manglerud Senter
0679 OSLO
Telefon: 22 26 37 96
Telefax: 22 27 17 52

INTEROPTIK

Manglerud AS

Optiker Harwiss

Manglerud Senter, 0612 Oslo, tlf. 22 26 20 39

**BRUKS -
HUNDEN**

- alt i hundestyr

Vi ønsker våre to- og firbeinte
venner et GODT NYTT ÅR!

Vi skreddersyr utstyr til
DIN HUND

Mandag-Fredag 11.00-18.00
Lørdag 11.00-16.00

Østensjøvn. 74, 0667 Oslo
v/Bryn Senter
Tlf. 22 27 69 99

**Lambertseter
KRO**

Langbølgen 3
(Lambertseter sentrum)
1150 Oslo, tlf. 22 28 03 22

AGA

AGA Progas AS

SPELIALISTEN PÅ PROPAN
Postboks 42, Manglerud, 0612 OSLO

DIN NÆRBUKTIK FOR HERREKLÆR

**FRANK SÆTHER
HERREKLÆR**

Manglerud Senter 2. etg. Tlf.: 22 27 60 03